

**JOH.
BEVEROVICII
EPISTOLICAE
QUAESTIONES,
CUM...**

Johan : van Beverwijck

*Te facimus MEDICINA Deam,
Cæloque locamus,*

*Et nomen numenque tuum celebramus, &
artem.*

Clarissimo, & incomparabili viro

D. GERARDO IOHANNI VOSSIO.

Historiarum Professori,

IOH. BEVEROVICIUS. S. D.

Clarissime Domine, Medicinæ en-
comium, quod adolescentulus olim (ne
cui forte videar ornando spartam meam
memetipsum voluisse extollere) cum te
authore ei studio operam dicarem, quo mihi ipsi
magis allubesceret, conscripseram, aliud agentî
cum nuper in manus incidisset, visum fuit istud per
legendo recensere, quædam addere, & illa ex-
pungere, qua Erasmus, Melanchthon, aut Car-
danus in suis Encomijs commemoraverant, me-
mor scilicet ejus Synesiani, quod alicubi citas,
*ἀσεβεσέρον εἶναι ἀποθανόντων λόγους κλέπειν ἢ Σιμα-
πα, ὃ καλεῖται τυμβωρυχεῖν,* nonnulla etiam cor-
rigere, sed pauca. Si enim omnia voluissem ad
amissim revocare, præstitisset profecto, quod
scribit Plutarchus fecisse Philoxenum in libro si-
bi ad emendandum dato, *εὐθὺς ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ὅλον
μέχρι τῆς κορονίδος περιγράψαι,* live, una litura
emendasse, ut loquitur Martialis. Quandoqui-
dem verò, ut ait Pindarus, *ἀρχομένους ἔργα χρῆ
ῖμεν τιλαιγές πρόσωπον,* non ingratum opinor
A 2 habebis,

habebis, si tirocinium hoc te duce natum, clarissimo nomini tuo gratus inscribere volui. Tu enim me non tantum prudenti, & salutari consilio adhortatus es ad artem hanc, non minus, quam aliam quam libet, ἀνδρὶ ἐλευθέρῳ πρέπσαν, & prerogativa peculiari πρέχειρον ἔχσαν τὴν χορηγίαν, ἢ Διερξὴ τὸν πόρον: Verum etiam tot annis, quibus sub contubernio, & disciplina tua vixi, ita de me es meritus, ut mortalium sim ingrattissimus (quales non paucos esse, qui pro beneficio maleficium rependunt, sapius te conquestum audivi) nisi omnia me tibi debere lubens confiterer. Te veneror, meum & Musarum dulce decus, hunc mihi affectum proprium serves, uti tibi voveo τὴν πρεσβύτην μακάριων Ἰγρίαν cuius doctes hic laudamus. Dordrechtii XII. Kal. Maias
C10 10 CXXXI II.

Τῷ ἀπὸ Βασιάδῃ, τῷ πάνυ.

Βασιάδῃ φείψου τεπμένε πᾶσι θεοῖσι.

Πᾶσι βροτοῖς θεῖης θαῦμα δαημοσύνης.

Δέχουσ' ἐυμένεως φίλ' ὅσσι πρὸς ἄργμα μαθητῆς.

Ἄρχοντι σοφίης θῦσεν ἀπαρχόμενος.

Musis amice, Dis & omnibus, Vossi,

Mortalibusque seculi, stupor nostri,

Sumas benignus, principi eruditorum,

Quos fructuum offert principes Bevervicus.

AD

AD LECTOREM

Ἐξάστιχον.

Ἰητρῶν πολλῶν ἀντάξιον ἔμμεναι ἄλλων,
Ἡΐδεν μέλει Μῦσα Μελησιγένους.
Τιμῆσά κέλετ' Ἰεὸς ἄμβροτ' ἔϊητῆρος,
Αὐτὸς ὁ χάριμα βροτοῖς δὲς μέγ', ἀκεσορίην.
Λιτὴν ἔκρυπτήν ἀλλ' εἰ σὶ φαίνεται εἶναι
Κρυπτή, οἱ φανερὴν ζεῖνε φανῶσι λόγους

Idem Latinè.

Pluribus est alijs Medicus præstantior unus :
Ipsa Melesigenis carmine Musa canit.
Quin & honorandum divino præcipit ore,
Ipse salutiferam qui dedit artis opem.
In promptu caussa est : tibi si minus illa patebit,
Hæc lege, & in promptu iam tibi, lector, erit.

ELEGIA

IOHANNIS WESTERBURGII

ad Clarissimum Virum.

IOH. BEVEROVICIUM, Artium, &
Medicinæ Doctorem Patavinum.

Ut vagus auriferas Pactolus volvit arenas
Nec tantū liquidis pascua mulcet aquis:
Et pariter toto Phæbus gratissimus orbe
Lucet, & omnigeno cuncta calore fovet:
Munere sic gemino clares, vir magne, Deorū,
Cingit & augustum laurea bina caput.
Sive opus est veterum monitis sapientibus uti,
Graiaque Socratico pectore verba loqui:
Sive opus affixis lecto mortalibus agris,
Arte Machaonia triste levare malum,
Remque tulit, methodumque Deus, mentem-
que peritam
Addidit, & medicæ dogmata sacra manus.
Secta bipartito nec mens discurrit utroque:
Maximus ingenio, maximus arte vales.
Nec latuisse iuvat: studijs meritisque nitenti
It comes invictō candida fama gradu.

Et

Et qualis cœlo excelsus Iovis emicat ales,
Dum strepit impura sordidus anser humo :
Talis honoratum caput inter sidera condis,
Neve humiles motus mens generosa capit.
Et velut in cunis fertur Tyrinthus heros
Nuncia virtutis signa dedisse sue -
Effigiemq; prius crassa quamcunq; Minerva
Inchoat, & leviter pictor adumbrat opus ;
Sic quoque sublimesque animos, & prodiga
Divûm

Munera, nec patriæ nomen inane tuæ,
Itala dum quondam studiosum regna tenerent
Sensere Euganei clara Lycea soli.
Totus ubi calidis Aponusque salutifer undis
Fumat, Hamadryadum Naiadumq; domus
Et pater Eridanus, Phœbo gratissimus amnis,
Adriacum Venetas in mare volvit aquas.
Vnde pedem referens, Coâ celeberrimus arte
Cincta triumphali tempora fronde geris.
Nec dubiam titulo laudem mentiris inani,
Sensit Apollineam fœmina virque manum.
Dumque alius turpi vitijs alimenta mini-
strat

Desidiâ, fluxas deperit alter opes ;
Ille fugax rerum vitæ quas postulat usus
Se natum soli sustinet esse sibi ;

Te iuvat infomnes vigilando ducer e noctes,
Atque alijs pretium vivere grvnde putas.
Quin veteri Belgæ vivant si more quirikum,
Quo de servato cive corona datur;
Innumera dudum querna sub fronde labores,
Civibus ô toties certa reperta salus.
Sola nec ingenij est vrbs testis prima Bata-
vum.

Orbis habet famæ conscia signa tuæ.
Quid possit medicus iã te didicisse magistro
Expedi, & quantos ars tua iactet avos.
Scilicet hanc prima monstravit origine rerum
Ambiguas hominum commiserata vices,
Pronaque in auxilium flecti clementia summi
Numinis: haud Pharia primus Ofsyris bumo.
Nec sollers Asclepiades, nec Apolline natus
Arabus, in terras munera tanta tulit:
Aut nimiũ prestans Cressis Epidaurius herbis.
Quem Iovis excisum fulminis igne ferunt.
Ipsè Deus, quo nil extat sublimius vno,
Solut honoratæ contulit artis opem.
Ille salutiferas herbas, & si qua per agros
Gramina Pæonijs vsibus apta, dedit.
Quin docuiffè vides animalia cætera, quan-
tum

Docta necem contrã sit medicina bonum.

Sauicia,

Saucia, dictamno sanat sua vulnera capra,
Hostis & augurium fallit inane sui.

Et feles calamintha iuvat, pullis sua Progne
Ceca chelidonij lumina sanat ope.

Pastus hyoscyamum cancris sibi prospicit
ursus :

Et valet officio graminis agra canis.

Pascua si timidis virosa Phalangia cervis
Inficiunt, hedera noxia damna levant.

Callida serpentum rutà mustela venenis

Pugnat, & hoc clypei tegmine tuta latet.

Sic alvi rostro remorantia pondera solvit

Grata Paratonia nobilis fbris humo.

Quisquam igitur tam mentis inops non aesti-
met artem,

Qua sine longævum vivat in orbe nihil?

Qua sine Parcarum stat inexorabile numen,

Summa licet toties sint tibi vota mori?

Serrano dubie mense sternantur in ostro,

Aurea versicolor pocula signet Onyx :

Frustra epulas, frustra praelis elisa Falernis

Ægrotò famulus vina ministrat hero.

Quid tibi robustæq; fores, laqueataq; tecta,

Altaq; Phidiaco marmore structa domus?

Quid toga, ferratusq; nitens post terga satelles

Surgere vel tumidos quos habet aula Deos?

Quid

Quid conjux forma insigni, viridique; juventa
Proderit? aut Crassici copia dives opum?
Si tremulos furiale malum depascitur artus
Febris, & haud Siculo mitius igne furit:
Si grauis incumbens vitiati sanguinis humor,
Ilia distento tormine cruda secat:

Vel negat officium venter vel noxia labes
Viscera suffasis si tumefecit aquis.

Crede mihi, spernes fulvi quodcunq; metalli
Bessius, & aurifera Dalmata fodit humo.

Sordebit tibi pulchra domus pulcherrima
coniux

Stabit Acidalijs squallida tota comis,
Nil sceptri regalis honos, nihil aurea vestis
Conferet, aut Tyrijs vellera coëta focis:
Situa perpetuo cruciatibus obruta diris,
Membra per ingratos sunt voluënda toros.

Provida nec medici mixto sollerti a succo,
Ad mala presentem tristia portat opem.

Vivere te dicent aliqui: modo vivere credant

Pondus iners animæ corpus inane suæ,
Quodque gravi pressum morbo, totumque
labascens

Dulce mori, contra vivere triste putat.
Vernet ager, picto florum plebs aurea prato
Rideat, & liquidum gutture cāntet avis:

Postq;

Postque pruinosa languentia frigora brumæ,
Tundat odoriferas fertilis annus opes.
Quid tibi, nativum si decoquit aura calorem
Imminet & aitæ frigida brumæ?
Disce igitur gens morborum subiecta perenni
Imperio, vitæ tristia fata tuæ.
Non tot in Jonio Syrtis metuenda Maleæ,
Scyllaque zeliferas hausit avara trabes-
Non tot vere novo flores, æstate cicada,
Nec timet infestas Palladis ales aves:
Quot miseros morbi invadunt velut agmine
facto,
Obruat ut telis ille vel ille suis.
Et licet incolumis vivas, tamen usque timebis
Mille mali species, artificesque necis.
Ecquis erit tantos solus qui pugnet in hostes,
Demat & exitij servitijque metum?
Non ferus Æacides, non impiger Hector uterq;
Innumeri quamquam militis instar erat.
Non Cæsar toties victor. Podalirius unus
Ecce opus ingenti Cæsare malus agit.
Ille stygi mactans homines, ferrumque mini-
strans,
Emathiâ socio sanguine tinxit humum;
Hic vitæ custos prolongatorque, supremâ
Eripit ex animos seminecesque die.

Quin.

Quin etiam revocans animis membrisque vi-
gorem

Molliter effætos vivere curat avos.

Visus hebet lachrimæque fluunt stillantibus
hircis?

Triste supercilium lumina torva tegit?

Salsus aquæ mordet declivia tempora fluxus?

Impendent humili terga recurva solo?

Nec cibus ora iuvat, nec mulcet lumina sônus

Vexat inæqualem psora molestæ cutem?

Porriget arcanis sociatas viribus herbas,

Et mala quæ subito, pharmaca, tanta levent

Pharmaca moroso non aversanda Catoni,

Quæ patrijs referant Androgeona focis.

Quæ passim malè fœcundos, nimiûq; timêtes

Ne præmat illustres fœda ruina domos.

Exacto faciant bis quino mense parentes,

Et steriles multa crescere prole thoros.

Quin idem duros uteri levet arte labores,

Ne gravidæ rigidum viscera lædat onus.

Ac natalitios infans evadere nexus

Possit, & haud visum concidat ante diem,

O superis certe prognatam autoribus artem,

Quæ nondum genitos jam genitosque beat

cui laudes, meritumque decus testantia reges

Munificæ toties dona tulere manu.

Nam

Nam medicum gens omnis amat, gens omnis
adorat,

Vtique Dei miseris auxiliantis eget.

Arsacides, & mollis Arabs, & decolor Indus,
Pontus, & Ismario littora serua duci:

Et licet humana dirus sua viscera carne

Orbe novo Patagon, vel Scythia pascat equi;

Mitescet, medicoq; manus portendet amicas,

Officioque aliquo demeruisse volet.

Vtique mari desavit hyems Aquilone remisso,

Claraque diffusis imbribus aura redit;

Sic medico, tristi posita feritate, benignus

Quamlibet à dura stirpe Tyrannus erit.

Quam bene, quod tali te Dî voluere potentē

Arte, quod & mites erudiere Dea:

Scilicet ut prosis hominum tot millibus vnus,

Grataque sit studij mentio sola tui.

Improbitas alium popularis ventilet aura,

Armaque plebeiae seditionis amet.

Ille furens animo sevisque affectibus impar,

Appetat, ut noceat pluribus, esse potens.

Mobilis hunc leuet aula; oculos ut stringat

honorum

Fulgor, & in pœnam gloria vanatrahatur,

Docta tribunales peragat facundia causas,

Es crepet insano fortia verba foro.

Alter

*Alier in expertus bellum, fera praelia laudet,
Et putet armigeracuncta licere manu:
Scilicet à primis ut mercenarius annis,
Verbera consueſcat ſervitiumque pati.
Et tuus ecce iterum nunc Weſterburgiusæſtro
Concitus Aonidum dulce retinet opus:
Audiat ut ſtudiũ demens quid inutile tentas?
Jurgiaq; excipiat gentis amara ſuæ.
Ite Heliconiades, nil proficientia vati
Numina, nec ſtudijs firma futura meis.
Ite procul, quos iura iuvant, arteſq; togata,
Aut leve quos vulgi, vel grave Martis
opus,
Ite procul, certam præſtat medicina ſalutem:
Ite procul, primo ſtat medicina loco.
Veſtra neces, rixas, nugas fora munera ſpirant
Præſentem monſtrat quælibet herba Deum.*

IOH. BEVEROVICII,
MEDICINÆ

ENCOMIUM.

QVam plurimos videre est acumine ingenij, & facundiæ ubertate præstantes, dum utriusque specimen edere, & quantum dicendi facultate valeant, ostentare cupiunt, res abjectas, humiles, illaudatas, perinde ut magnas & laudabiles efferre, summisque extollere laudum præconijs. Ita comæ, teredinis, Therisitæ, febris quarto die recurrentis, calvitiei, podagræ, anseris, umbræ, canis, & quorum non ? laudes varij scripsere: muscæ denique Lucianus, qui parum abest, quin ex muscâ, quod proverbio dicitur, faciat elephantum. Sed omnium, ut solet, elegantissimè, & mirâ venustate Asini encomium nuper edolavit, equestris illud & literati ordinis immortale decus, *DANIEL HEINSIUS*, in quo non minus urbanè, quam prudenter, quorundam ridet ignaviam, quibus cum elephantinum, vel asininum potius corium Fortunæ cæcum numen purpurâ tinxerit, literarum & literatorum contemptum præ se ferunt, eoque nomine se solidè beatos, & sapere plusquam Thalem existimant. Non difficile quidem fuit viris ingeniosissimis
 materiæ

materiæ sterilitatem superare sæcunditate ingenij & doctrinæ: mihi verò cum non liceat esse tam diferto, quod ingenio & induftriæ deest, à materia quæram, & utriusque inopiam ex Medicinæ copiâ supplere conabor. Latiffimus hic dicendi campus, in quo unde incipias plurimum, ubi definas vix quicquam reperite fit. Tot siquidem de Medicinæ dicturo laudibus se offerunt excellentium virorum testimonia, tot rationum momenta, tam immensus demonstrationum oceanus, ut si fingula, aut præcipua saltem referre vellem, vox & tempus mihi citius, quam oratio deficeret. Quare animus est leviter pleraque transire, ac tantummodo perstringere, ut ex ungue quod dicitur, leonem fit cognoscere & è paucis, quæ ex ubere penu depromam, de reliquis conjecturam facere: ne forte disciplinæ, quam non ingenio, quod sentio quam fit exiguum, sed veritati confisus, laudare aggredior, dignitas infantia meæ culpa deturatur.

MEDICINAM elegantis Philosophiæ apud Romanos parens M. Tullius cooptat artibus honestis, quibus prudentia major inest, aut non mediocris utilitas quæritur. Eam sapientiffimus Seneca ponit inter artes liberaliffimas: Plutarchus earum nulli elegantia, splendore, jucunditate cedere affirmat: Lucianus cæteris esse honoratiorrem. Hippocrates, artium omnium nobiliffimam prædicat, & majorum institutis dignam esse judicatam,

dicatam, quæ Deo adscriberetur. Ita & Poëta, qui principia fingendi plurimum è vero trahunt, ut artis originem cælo dicarent, eius inventores Dijs assignarunt quod postea detracto figmentorum involucro à Philosophis non obscure confirmatum est. Certè si hoc proprium est Deorum immortalium, ut profuit mortalibus, quis non concedat hos singulari Deorum benignitate obtinuisse atem illam, qua nunquam carere potuerunt? Mane meridie, noctuque bene valere semper necessarium est, ait Lucianus.

Hæc necessitas documento esse potest artem, quæ valetudinem curat, non modo esse artium omnium antiquissimam, sed cum ipsis pœnè hominibus natam. Verissimum enim est, quod naturæ genius Aristoteles literis consignavit, artium illas primas inventas esse, quarum operâ homines minimè carere poterant: cæteras, quæ vel ad voluptatem, vel ad ornatum, vel ad contemplationem potius, quam vitæ necessitatem pertinent, per otium deinde fuisse excogitatas. Humani autem corporis constitutio statim post lapsum infirma, fragilis, & multis morborum causis, quas vitare nequeat, exposita. Quis igitur in dubium vocet primos mortales, cum passim viderent se macie & nova februm cohorte obrui: cum viderent actiones nobilissimas, ad quas se natos noverant, morbis & ægritudinibus impediri, quis, inquam, dubitet, homines, quos ob inquirendi & investigandi sa-

B gacitatem

gacitatem ἀλφειᾶς poëtae vocant, non relictis alijs omnibus, investigasse, votisque omnibus à Deorum numine expetijſſe artem illam, quâ mentem sanam in sano corpore tueri, vitamque beatam, & à morborum cruciatu liberam traducere possent? Nisi fortè credere velimus homines divina mente, & consilio præditos, omiſſa languidi corporis cura, post habitis ægritudinum tormentis, omnem operam, curam, sollicitudinem impendisse Grammaticis, Musicis, Logicis, Legibus? pœne suffocatum ab angina de alio potius cogitaſſe, quam de remedio? Demosthenes certe, frustra adversarijs ἀγυεσίγχιω obijcientibus, ne causſam, quam pridè agere inceperat, absolveret, ab angina causſam reperit, & quidem argentea. Sed ne longo circuitu manifesta probentur; persuadent rationes, & S. Scripturæ confirmat authoritas, Adamum primum hominem primum exercuisse Medicinam. Quod ipsum non Hebræos modo Theologos, sed Arabas quoque asserere testatur Ficinus. Quorsum enim à Deo Opt. Max. omniſaria rerum cognitione instructus, nisi ut utilia persequeretur, nocitura fugeret, suumque corpus à morbis, quibus id peccando reddiderat obnoxium, liberaret? Ab hoc humani generis & Medicinæ parente ars ad posteros, veluti per manus tradita, pervenit; unde vetustissima in libris Moſis, Salomonis, Paralipomenis; Hebræorum Medicorum mentio. Ab his paulatim in reliquas Orientis

rientis regiones propagata, Ægyptum præcipuè quæ & ab Homero medicamentorum feracissima celebratur. Ægyptij certè (quos hominum sapientissimos & antiquissimos putavit Herodotus) ut Medicinam, sic inter alia & circumfionem Hebrais debent, quamvis primos apellas eos fuisse author sit Diodorus. Antiquissima tamen hæc, ut & Medicina apud Ægyptios, quippe quos edoctos legamus à Iaccheno Medico accensis ignibus depellere pestem. Qui Iacchenus vixisse traditur circa annum à diluvio ducentessimum & septuagesimum. Post hunc Osiris, & huius atque Ifidis filius Orus, quem eundem cum Apolline faciunt, alijque Medicæ artis fama celebres in Ægypto florere, tanto numero, ut Plutarchus, post Homerum, & Platonem, scribere non dubitaverit, Ægyptios omnes haberi pro Medicis. Certe Plato ipse in Ægyptum profectus, cum ibi morbo corripere, à sacerdotibus fuit curatus marina lotionem. Unde natus versiculus:

Θάλασσα κλύξει πάντα τ' ανθρώπων κακά

Mare univèrsa proluit hominum mala.

Refert Herodotus in hac gente singulos morbos suos habuisse peculiare Medicos: & apud eundem legitur, Cyrum Persarum monarcham petijisse ab Amasi Ægyptiorum rege, ut optimus sibi oculorum Medicus mitteretur. Orus Apollo Ægyptius artem, quam a parentibus acceperat, ingeniorum ac disciplinarum altrici Græciæ primus intulisse

perhibetur, cui idcirco inventio eius à Platone alijſque aſſignatur; vnde ipſe apud Ovid.

*Inventum Medicina meum eſt; opiferque per orbem
Dicor; & herbarum ſubjecta potentia nobis.*

Apollinem patrem imberbem, ſequutus eſt barbatus, (vt de eo jocari Dionyſius ſolebat) filius Æſculapius, quem Mercurius Trimegiſtus Ægyptium, ut patrem, fuiſſe aſſerit. Hic apud Græcos, Galeno & Celſo teſtibus, vetuſtiſſimus Medicinæ auctor celebratur. Qui quoniam adhuc rudem & vulgarem hanc ſcientiam paulò ſubtilius excoluit, in Deorum numerum poſt patrem receptus eſt. Huius tanta fuit medendi ſcientia, ut mortuos in vitam revocaſſe credatur. De Hippolyto id narrant, Plinius, Plutarchus, Lactantius, Ovidius: de Androgeone Propertius his verſibus,

*Et Deus extinctum Creſſis Epidaurius herbis
Reſtituit patrijs Androgeona focis.*

Sed hanc ob cauſam Æſculapium fulmine iectum Virgilius, & Plinius prodidere, ne ſcilicet fatalis rerum ordo interrumperetur. unde Ovidius.

*Iupiter exemplum veritus, dixerit in illum
Fulmina, qui nimiam noverat artis opem.*

Plato tamen ex Pindaro & Tragicis refert, idè fulmine percuſſum, quod divitem, & improbum, morti jam vicinum, ſanitati reſtituiſſet. Ipſum verò non fulmine, ſed cauſo, febreve ardenti correptum, velut igne cœlitus demiſſo, conflagraſſe ingenio-

se interpretatur Bocatius. Quicquid sit, nec vita functum veneratio defecit, quam auxerunt nocturnæ agrorum in eius templo incubationes; quasi, inquit, Cicero, Æsculapius per somnium curationem valetudinis præscriberet. Testes huius cultus antiquæ inscriptiones, tum Plutus ille Aristophanis, qui cæcus in Æsculapij æde cubans visum recepisse narratur. Meliori fortuna, quam Plautinus leno, qui in fano eius frustra se dormivisse conqueritur: at æquum erat castissimæ artis præsidem parum propitium esse prostitutæ pudoris homini. Æsculapij in medendo peritiam laudat Homerus, cum eum vocat:

Χάρμα μὲν ἀνθρώποισι κακῶν θελετῆρ' ὀδυρόων,
*Gaudium magnum hominibus, malorum delinictorem
 dolorum.*

Fusus vero artes eius celebrantur à Pindaro III. Pyth. vbi & cum Ovidio, & Apollodoro Chironis discipulum facit. Fuit hic Chiron centaurus Thesfalus, Achillis, Herculis, & Iasonis in medendo præceptor, in quo tantum emicuit medendi Solertia, vt

πάντων ἰατὴς τῶν ἐν ἔρανώ θεῶν,
Omnium Medicus in cælo deorum,

Homero, Luciano, alijs sit habitus, multis etiam medicinæ inventor. Sed in hoc mirum, quam varient veteres. Nam Ægyptij artis nostræ repertorem statuunt Mercurium, vel Isidem, vel Apin, regem suum, vt videre est apud Diodorum. Alij, teste

Plinio, Arabium Apollinis filium, Æschylus denique Prometheus. Sed quod singuli, novi quid, humano generi salutaris reppererint, grata posteritas, eos, tanquam universæ artis inventores, celebravit. Porro fuere Æsculapio duo filij paternæ avitæque disciplinæ hæredes, Podalirius & Machaon, iidem & belli duces, & Medici, vt ex Homero patet:

Τῶν αὖθ' ἠγείθην Ἀσκληπιῶ δῖο παῖδε,
 Ἰητῆρ' ἀγαθῶ Ποδαλέεσσι καὶ δὲ Μαχάων
 Quos duo ducebant fratres, Phæbique nepotes,
 Matre Coronide, præstantes arte medendi,
 Belligerique ambo, Podalirius atque Machaon.

Hi bello Troiano ducem Agamemnonem sequuti, non mediocrem opem suis commilitonibus attulerunt tam medendo, quam pugnando. Machaoni successit filius Nicomachus, ex quo (auctore Suida) progenitus est Nicomachus, pater Aristotelis philosophi. Decimus quartus ab Æsculapio fuit Nebrus, clarissimus Asclepiadarum, cui filius Gnosidicus, quem librum scripsisse de membris, fracturis, & articulis, ex quorundam sententia memoriæ prodidit Galenus. Gnosidicus filium habuit Hippocratem, & hic Heraclidem, qui pater Hippocratis, vere Medicorum principis, cum fallere nec falli, si Macrobio fides, nequiverit. Ita vt non immerito eius meritis ἀντίστροφον hoc Epigramma sit scriptum:

fuisse ægros in compita deferre, & à prætereuntibus remedia sciscitari. Idem de veteribus Scotis testatur Boëthius. Qui igitur aut eodem morbo laboraverant; aut laborantem alium viderant, idem, quo ipsi fuerant, curati, medicamentum exhibebant. Ita qui carebant Medicis, Medicina carere non poterant. Quo etiam spectat, quod de Nombibus prodidit Herodotus, eos filijs quadrimis venas temporum, aut verticis inurere, optimo contra defluentem è capite pituitam succellu. Sic adhuc in hodiernum diem vstulationem illam sine Medico adhibere solent Arabes, & Turcæ. Dolore enim capitis laborantes, vel defluxione in quamvis corporis partem, cutem vstulant cum fomite aliquo, aut panno lineo incenso, magna que id esse efficaciam observavit Bellonius. Solent eadem gentes & alij vti, Medico inconulto, remedijs. Quòd etiam rusticis vbique terrarum solemne est. Vnde videre licet, apud agricolas quoque homines necessitatem, Medicinæ locum facere. Et certe nulla regio est, nulla ætas, nullus hominum ordo, qui divinis huius artis facultatibus carere possit: cuius leges vt gentium omnium equè communes, ita cunctis hominibus maxime salutares. His Imperatores, Reges, Principes, alij soluti legibus, parent, aut certè non impunè refragantur. Has matri, quæ infanti mammam dat, matri, quæ peperit, antequam peperit, imò parentibus liberis operam daturis accuratè observandas, præter Medicos, Plutarchus, Huius,

Huartus, & nuper melioribus dubito argumentis, an ver sibus demonstravit Iac. Catsius; Eques, & Ordinum Bataviae consiliarius. Afferam huius rei, vnum; quod pro multis esse potest, exemplum. Cum aliquoties deliberatum esset de repudianda Catharina Medica, annos complures sterili matrimonio Henrico Valesio, postea Gallorum regi, juncta, & ob publicam pacem, quae, regno ad aliam Itin pem delato, vacillare plerumque solet, tantum non res tuas sibi habere iuberetur, commodissime, & veluti deus è machina adfuit clarissimus medicus, Ioannes Fernelius, qui *quod à naturâ negatum esse videbatur* (Scævolaë Sammarthani verba sunt) *invisam sterilitatem à domo regia repulit, Valesiumque nomen optata generose prolis accessione propagandum curavit.* Cui igitur debuit regina hoc nomen? nonne Fernelio? cui rex ipse uxorem, cui liberos? nonne Fernelio? cui florentissimum Gallicae regnum tres reges Franciscum, Carolum, Henricum? nonne Fernelio? Digna hercle, illustrissima gens Medicorum, quae originem Medico debere nomine & quinque pilularum insignibus non obscure testatur, ut non solum Italorum ingeniosissimis dominetur, sed artis Medicae ope in regiae dignitatis fastigio conservata potentissimos Europae reges produxerit. O artem admirandam & incomparabilem, cuius praesidio nondum nati, nondum geniti egemus! Natis & in lucem editis quid luce hâc in qua spiramus, vivimus, & jucun-

da consuetudine inter nos coniungimur, optabilius? quid vita ipsa cunctis mortalibus carius? Eam tamen quisquis diu multumque cruciatur, morbisque intabescit (quod Xerxi prudenter apud Herodotum inculcat Artabanus) cum morte commutare prooptat, exclamans cum Philoctete,

Heu quis falsis fluctibus mandet

Me ex sublimi vertice saxi?

Iam iam absumor, conficit animam

Vis vubieris, ulceris æstus.

Non aliter, qui acutissimis doloribus torquetur, cum misera Didone

Mortem orat, tædet cœli convexa tueri:

Cum in luctu atque miserijs, vt aiebat Cæsar, mortem ærumnarum requiem sperat. Quæ enim vitæ dulcedo, quis vsus illis, qui calculi doloribus lancinantur, quorum membra & articuli dolore velut equuleo distorquentur? quis non multò malit mori, quam tam miserè vivere? Inter asperrimos dolores, refert Plinius, haberi calculorū cruciatus ex stillicidio vesicæ, proximum stomachi, tertium capitis; nec ob alios fere mortales sibi mortem conficivisse. Ita Claudius quoque Imp. se stomachi dolore correptum de morte conficivenda cogitasse fassus est, vt narrat Suëtonius. Sunt tamen & plures, qui homines non è trivio ad voluntariam mortem adegere. Narrat Plinius Nepos summos viros, Corellium Rufum ob atrocissimos dolores, qui pedibus solis prius insederant, mox omnia membra

membra pervagabantur, & Silium Italicum, qui insanabilis clavi tædio ad mortem irrevocabili constantia decucurrit, spontanea in media vitam finivisse. O horrendam dolorum immanitatem, quæ in tanta mala miseros præcipitat ! Vidimus ipsi (horresco referens) homines vitæ inculpatæ, nullius sceleris sibi conscios, ne pœnam prævenisse putentur, è sola melancholia alios se in aquas præcipitasse, alios gladio in viscera adacto, aut gula laqueo fracta, morbi & vitæ finem invenisse: qui si Medicis commissi fuissent, potuerant vitam & salutem olleboro redimere. Non immorabor in commemoratione eorum, qui quod Medicus non esset adhibitus, vivi pro mortuis sepulti, animam cum gemitu & eiulatu sub terra miserrimè effundere. De acutissimo philosophorum Scoto, memoriæ proditum est, quod in sepulchro, cui attonito morbo, quem Græco nomine Apoplexiam dicimus, percussus omnique sensu & motu privatus, pro mortuo traditus erat, excitatus postea, cum exitum nullum inveniret, saxo illiserit: & ita violenta & indigna morte perijsse postea compertum. Quot exempla referre possem de mulieribus ex vteri suffocatione pro mortuis habitis, sepultis & verè tandem suffocatis? At hisce malis medetur illa vitæ, illa salutis alma conservatrix Medicina; illa solida confert mortalibus bona, sine quibus reliqua omnia vix bona dici merentur.

---- valeat possessor oportet,

Si comportatis rebus bene cogitat uti,

Sincerum est nisi vas, quodcumque infundis accersit.

Darium potentissimum Monarcham ex luxato pede infirmum & dolentem non opes, non regna, sed Democedis medici, & quidem captivi industria sanavit. Alexandrum è Cydni fluminis refrigerio periculosè laborantem, non pretiosissimæ Persarum gazæ, quas alteri Dario eripuerat, sed fidelis Philippus, & dignus tam confidente ægro medicus, medicata potione omnibus, præter ipsum, cuius periculo exhibebatur, suspecta, ad pristinam sanitatem revocavit. vnde rectè Venusinus poëta,

Non domus aut fundus, non aris acervus, & auri,

Ægroto domini deduxit corpore febres.

Et vt nec divitiæ, nec dignitates, nec alia, quæ maximo in pretio haberi solent, sanum hominem reddere possunt: ita etiam earum possessio omnis, nec iucunda, nec utilis ægrotanti. Quis enim vsus decumbenti, & nauseanti omnifarij ciborum apparatus? quæ voluptas calculoso, arthritico, aut alia corporis parte dolenti, si vasis aureis, & argenteis ipsi ministretur? quis formosæ vxorcule vsus languenti marito? Qui propter voluptates sibi ipsis non imperant, sed cupiditatibus suis aguntur, aut inclinantur, docendi sunt, & admonendi,

monendi, maximam sui partem voluptates ex ipso sumere corpore. Et quemadmodum Spartani coquo acetum, & salem dantes, reliqua in ipso, quod macerandum erat, animali iuebant quærere: ita in corpore eius, quod huic exhibetur, condimenta præcipua insunt, si sano ei exhibetur atque puro. Quod enim cibus potusve aliquis dulcis est, quod pretiosus, id à sua natura habet, & extra corpus fruentis. Suavis autem fit, & iucundus ita demum, si fruentis corpus secundum naturam affectum eo delectetur. Qui vero cum averfantur, aut ebrij vel egroti sunt, apud hos omnem suam gratiam venustatemque amittunt. Mox addit, sicut comestatores ebrij in domum lugentium invadente, non lætitiã, aut delectationem afferunt, sed fletus excitant: ita venus, obsonia, balneum, vinum, corpori adhibita contra naturam affecto, pituitam bilemve concitare, tumultuque illato etiam sanas adhuc partes corrumpere; speratæ autem voluptatis & delectationis conferre nihil. Cum igitur nihil in hac vita dulce possit esse absque sanitate, cumque non vivere, sed valere, vera sit vita, liquet vitam nec iucundam, nec vitalem, ut loquitur Ennius, esse posse, ubi sanitas non adest, ideoque hanc rebus omnibus præferendam. Non fugit hoc Pyrrhum magnum Epiri regem, quem literis proditum est, cum immolaturus templa inviseret, non regni ampliorem modum, non

de

de hoste victoriam insignem, neque item gloriam illustriorem, aut maiores divitias, aliave, quibus plerique mortalium attoniti inhiant, sed sanitatem à Dijs immortalibus comprecari solitum fuisse, ceu parte hac beneconstituta prosperius cessura viderentur omnia.

Si ventri benè, si lateri est, pedibusque tuis, nil

Divitiæ poterunt regales addere manus.

Hæc etiam movere sapientissimum Pythagoræ, ne alia vteretur in epistolis salutatione, quam ut iuberet amicos bene valere: quod etiam apud Latinos observatum, ex epistolis Cicéronis, & aliorum liquet. Sed ubi rerum testimonia adsunt, non opus est verbis, cum nemo inficias ire ausit, aliud sibi sanitate gratus esse, aut iucundius. Quod si tam facile conceditur de prospera corporis valetudine, tanto magis de animo consistendum: eoque maior & sublimior, quæ utrumque regit, moderatur, & conservat, Medicinæ ars censeri debet. Ita natura comparatum est, ut corpus, & anima proportionem quadam harmonica congruant, metusque corporis in animam, sicut & animæ in corpus facillime, & vehementissime penetrent. Refert Plato in Charmide, Magos illos animæ & corporis medicos, Xamolxidæ, & Abaridæ Hyperborei sectatores arbitrari, omnia corporis & bona, & mala ab anima fluere in ipsum corpus, quemadmodum oculorum qualitas fluit à cerebro, cerebri à toto corpore. Atque ut impossibile est oculos curari, nisi

totum corpus purgetur: sic corpus ipsum, nisi anima bene valeat, non posse bene valere. Ita quosdam ex gaudio, ira, mœrore, alijsque animi affectibus in graves corporis ægrotudines incidisse, imo ex repentinis repente mortem obiisse ab omni ævo observatum est. Nec minor corporis in animam potestas. Sic in Epilepsia, Apoplexia, Catalepsi, Lethargo, alijsque cerebrum, sacram Palladis arcem, stupore infestantibus morbis: Sic in Phreniticis, Maniacis, Melancholicis, alijsque atra bile percitis, morbidum corpus animum in consensum trahit,

Atque affligit humo divinæ particulam auræ.

Quin etiam animi mores sequi temperamentum corporis præter Aristotelem peculiari libello docuit Galenus. At eorum, quæ corporis temperiem mutare possunt, vires, & facultates considerat Medicus, ac proinde ut corporis, sic & animi ac morum vitia corrigit, mentem acuit, memoriã confirmat, omnes denique animæ functiones alacriores reddit. An non igitur summè necessaria terrarum orbi medicina, quæ animal hoc Deo simillimum, (ut loquitur Mercurius Trismegistus) quem vocamus hominem, tantis bonis ornat, tantis muneribus donat, à tot tantisque malis & cruciatibus ruetur atque conservat? Nec, ut iam dicere incepti, humani corporis, quod tum figura, tum partium commoditate reliquis præstat animantibus, quæ Natura prona atque ventri obedientia finxit, tantummodò

tummodò valetudinem curat: sed animi quoque incorruptibilis, & (cum Martiano dicam) aternitatis diademate coronati imperium, quod nobis cum Dijs commune voluit esse Sallustius, propugnat, & ne corporis servitio cum belluis subijciatur, sedulò & diligenter vitare docet, Lucret. lib. I I I.

---- *mentem sanari, corpus vt ægrum.*

Et pariter scēli Medicina posse videmus.

Hinc scribit Theophrastus, Herbas ad animum, & mores multā vim habere; & Galenus Theriacam non esse inefficacem ad animi prudentiam, acrimoniamque: corroborare enim sensus, mentemque vaporibus liberatam subtiliorem reddere. Quare Phœbus, vt testatur Hippocrates, animi & corporis curationem in vnum coire arbitrabatur. Quę etiā causā cur apud Ægyptios atque Persas ijdem sacerdotes essent, & medici. Hinc etiā Carneades scripturus aduersus Zenonem, vt refert Agellius, vel disputaturus a uersus Chryssipum, vt vult Valerius Maximus, superiora corporis elleboro pugnavit, ne quid ex corruptis in Stomacho humoribus constantiam, vigoremque mentis labefaceret. Hoc est, quod scribit Plato, purgationes & pharmaces medicorum hoc vnum intendere, vt purum hominem & corpore & anima reddant. Si Cambysi sacro laboranti morbo, indeque turbato cerebro, fidus adfuisset medicus, non vsque ad fratris, sororis, vxoris, & aliorum domesti-

mesticorum cædem insanivisset. Si etiam Cæsari Caligulæ, corpore & mente valetudinario adhibitus fuisset Medicus, qui cerebrum, vt ipsum aliquando cogitasse scribit Suetonius, purgasset, non immani rabie efferatus ad venenorum & pugnorum scrinia sæviisset. O mentis conseruatrice Medicina, expultriceque furoris, quid non modo corpusculum hoc, sed animus, sed vita hominum sine te esse potuisset? Tu humanum genus propagas, tu furibundos & insanos ad bonam mentem reuocas, depositos suscipis & restituis. Ad te confugim⁹, à te opem petimus, tibi nos, vxores, liberos, familiam penitus totamque tradimus. Omnes dies, quos bene & ex præceptis tuis agimus, fœliciter nos ad vitæ perducunt longinquitatem. Cuius igitur potius opibus vtamur, quam tuis? quæ & vitæ tranquillitatem nobis largiris, & ægritudinum mala aufers.

At Medicina quidem tantum abest, vt perinde, ac de hominum est vitâ merita, vbique laudetur, vt à plerisque neglecta, à multis etiam vituperetur. Negligunt, qui omnia fato regi, & morbos & sanitatem fato dari statuunt, quibus nihil interest, cui salutem & vitam, docto medico, an agyrtæ committant. Sed vituperare quisquam vitæ præsentem, & hoc parricidio se inquinare audet? & tam impie ingratus esse, vt eam accuset, quam vereri deberet, & cui fortasse vel inscius vitam debet? Mihi certè sæpius subiit mirari tantam nonnullorum

animis offusam caliginem , vt Medicinam velut humano generi inutilem, Medicosque, si Dijs placeat, exterminandos ex hominum societate, aut ad Garamantas & Indos relegandos esse contendant. Vt enim vanissimi de scientiarum vanitate scriptoris Cornelij Agrippæ vanitates omittamus: Ferdinandus Nonius Hispanus, & Michael Montanus Gallicus scriptor innumeris argumentis Medicinæ vsum & necessitatem impugnarunt, quibus vernacula lingua iam diu respondimus. Quod autem à multis obijcitur, Medicinam saepe à scopo aberrare, & non semper ægros sanitati restituere, concludere, idcirco artem nullam Medicinam esse, merito absurdum iudicatur Ciceroni. Neque successus semper à medico pender. Δεῖ δὲ (ut vere Hippocrates) εἰ μόνον ἑαυτὸν πατερεῖν τὰ δὲ ὄντα ποιεῖντα ἀλλὰ καὶ τὸν νοσούντα, καὶ τὰς παρούσας καὶ τὰ ἐξωθεν. Oportet autem Medicum non modo seipsum exhibere promptum ad ea, quæ decent, facienda, sed & ægrum, & presentes, & externa. Patrocinator nobis aureo ore Chrysostomus, cum i. interpr. in Psalm. vi. considerandum esse scribit in Medicina quinque adesse debere, medicum, artem ægrotum, morbum, vim medicamentorum; inter quæ, inquit, potest esse pugna, & conflictus, quo effectus impediatur. Nam si cum medico, arte, & medicamenti accedit etiam voluntas ægroti, morbus vincitur: si autem cum illis stare in acie desierit, ad infirmitatem seipsum reducit: interdum cum his pugnat

pugnat natura imbecillis facta, & cum ars hæsitaverit, nec exitum invenerit, & vis medicamentorum aliquo modo effugerit, quamvis cum morbo & medicamentis stet æger. *Quod si etiam (adeo ex Hippocrate) probe quidem curet Medicus, morbi magnitudine superetur æger, hæc Medici culpa non est, nec etiam Medicinæ. Non enim ut idem alibi, exigenda ab arte, quæ non proficitur. Quorum enim facultatem, tum per naturæ, tum per artium instrumenta consequimur, eorum nos opifices profiteri possumus, aliorum non item. Si quid igitur homini conigerit, quod Medicinæ instrumenta superet, id ne sperandum quidem est ab arte Medica evinci posse. Quare si res Medico non succedit pro animi sententia, in morbi vehementiam remedium vires superantem, non in artem ipsam culpa rejicienda est. Unde optimè abdicatus apud Lucianum dicit, non rectè accusari artis imbecillitatem, cum malum est insanabile. Et eleganter Ovid.*

Non est in Medico semper relevelur ut æger,

Interdum doctâ plus valet arte malum.

Afferat ipse licet sacras Epidaurius herbas,

Sanabit nulla vulnera cordis ope.

Nam profectò, inquit Iulius Scaliger, ne ipsa Natura quidem verus artifex videretur: quippe suo impedita fine nonnunquam aberrat, veluti cum aut monstra componit, aut defecta edit corpora. Desinant igitur calumniatores Medicos laceffere, quod non semper scopum con-

sequantur. Desinant gigantum more cum Deo pugnare, qui Medicos honorari præcepit: & quorum artem ab altissimo creatam, ac à sapiente non contemnendam in sacro legant codice. Imo vel à bestiis discant Medicinæ necessitatem, quas solo Naturæ instinctu sibi ipsis mederi observabunt. Omni siquidem animantium generi, ut ait Cicero, est à natura tributum, ut se, vitam, corpusque tueatur. Et alibi scribit, omne animal seipsum diligere, & simul ac ortum est, id agere, ut se conservet, quod hic ei primus ad omnem vitam tuendam appetitus à natura detur, se ut conservet, atque ita fit affectum, ut optime secundum naturam affectum esse possit. Quare idem alio loco notat, simul atque natum sit animal, ipsum sibi conciliari & commendari ad ea, quæ conservantia sunt sui status diligendæ, alienari autem ab interitu, iisque rebus, quæ interitum videantur afferre. Hinc Testudines Origanum, Mustelæ Rutam mandunt, ubi aliquid de serpente comederunt. Sues Cancros fluviatiles petunt, quorum esu capitis dolori medentur. Felibus Calamintha remedio est, indeque à vernaculo earum nomine Cattaria vulgo apud nos dicta. Auditum est (inquit Cicero) Pantheras, quæ in Barbaria venenata, carne caperentur, remedium quoddam habere, quo cum essent usæ non morerentur. Draco oculum obruse videntem Fœniculo punctum acuit; ut Hirundo herba inde dicta

dicta Chelidonio, sive Hirundinaria. Vrsa cum primum ex antro suo prodit, Aro vescitur agresti; cujus acrimonia aperit intestinum suum concretum, Alioqui nausea cum tentatur, ad Formicarum cavernam se confert, linguamque suam pinguem, & dulci succo mollitam exerens eis preponit, dum hæc formicarum fiat plena: quibus deglutitis juvatur Cervæ paullo ante partum perpurgant se quadam herbula, quæ Sefelis dicitur. Eadem in Creta insula Dictamnnum herbam monstravere extrahendis sagittis, percussæ eo telo, pastuque eius herba eiecto, testibus Plinio, & Servio. Quod tamen Capris, & Capreis tribuunt Aristoteles, Theophrastus, Cicero, Dioscorides, Valerius Maximus, Plutarchus, nec non Virgilius XII. ÆN. ubi plantam quoque describit:

Hic Venus indigno nati concussa dolore,

Dictamnnum genitrix Cretæa carpit ab ida,

Puberibus caulem folijs, & flore comantem

Purpureo. non illa feris incognita capris

Gramina, cum tergo volucres hesere sagittæ.

Idem percussi à phalangio, quod est aramei genus, aut aliquo simili, Cancros edendo sibi medentur, ut ex Aristotele refert Plinius. Cancres certa quadam herba (inquit Plutarchus, Gramen intellige) vellicantem bilem vomitu expurgant. At recentiores putant rationem vomitorii & purgantis pharmaci nos edoctos ab animali, quod Cæsari Vultur quadrupes appellatur; quia illus tantopere

se rapto expleat cadavere, ut inflatum, ac tympani modo extentum, ferre ulterius, quæ voravit, non possit; eoque subeat angustias rupium, vel alias, atque istuc constrictum, & ore evomat, & postica parte emittat, quicquid oneri erat naturæ. Sed & volucris in Ægypto, quæ Ibis appellatur, rostri aduncitate marina aqua per eam partem se perluens, qua reddi ciborum onera maxime salubre est, Clysterum usum luculenter demonstravit. Quod animadvertisse (inquit Plutarchus) & imitati dicuntur Ægyptij, & sacerdotes eorum, cum se conspergendo lustrant, aqua ad hoc utuntur, è qua Ibis biberit: quod infectam, aut insalubrem nullam hæc aquam tangat avis. In eadem Ægypto Hippopotamus in quadam medendi parte etiam magister extitit. Assidua nemque satietate obesus exit in litus, recentes arundinum cæsuras specularus; atque ubi acutissimum videt stirpem, imprimens corpus, venam quandam in crure vulnerat, atque ita profluvio sanguinis morbidum alias corpus exonerat, plagamque limo obducit, ut præter Plinium hodiernæ navigationes testantur; quod animal idem suo exemplo docet cum Hippocrate, pleniorē scilicet corporis habitudinem valde periculosam, ac propterea haud cunctanter solvendam esse, unde Venæ sectionis comprobatur necessitas. Sed & cibi abstinentia (quæ Medicis pro remedio esse etiam solet) curantur nonnulla animalia. Sic
Lupi,

Lupi, ac Leones cum fastidium carniū voracitate contraxerunt, aliquantum iacentes, & se calefacientes quiescunt. Quod de Tigri etiam refert Plutarchus, lib. de solertia animalium, qui horum rationem reddit sub finem *Quæstionum naturalium*.

Hæc cum in Animantibus, quas nullius rationis participes agnoscimus, observentur, ideone isti se mente & ratione donatos putant, ut S. Scripturæ decretis repugnent, & hominibus persuadere velint, Naturam, seu potius Deum, tot remedia frustra condidisse, aut hominem ad imaginem suam conditum, tot morborum tormentis, absque ullo solatio aut levamine tradidisse? Quinetiam vel maximo necessitatis argumento illud sit, quod hodie vix ulli reperiantur in quocunque mundi angulo, qui non medicarum rerum, medendique aliquam sibi peritiam arrogent. Quomodo enim alioqui omnes ad medendum adeo prompti essent, si non tacito naturæ impulsu propter usum necessitatemque cogerentur de hæc re omnes solliciti esse? Adde quod ab omni ævi memoria coli, ornari, exerceri metuerit hæc disciplina ab hominibus tam animi, quam fortunæ bonis præcellentibus, principibus, regibus, imperatoribus, sapiendi magistris. Ac sapientiæ quidem professores, quos Philosophos postea appellare maluit Pythagoras, primi exercere Medicinam, primoque, ut scribit Celsus, me-

dendi scientia sapientiæ pars habebatur , ut & morborum curatio , & rerum naturæ contemplatio sub iisdem auctoribus nata sit. Homerum quoque , quem omnis sapientiæ fontem predicant , Medicinæ studiosum fuisse author est Plutarchus : & alterum Poëtarum principem Virgilium omni studio indulisse Medicinæ , in eius vita Donatus memoriæ tradidit. Inter reges , & heroas Medicinæ peritos accepimus Iasonem (*ἰατρὴ τὴν ἰάσιν*, à medendo appellatum) Sisyphum Herculem, Achillem, Hermetem, Zoroastrum, Chironem, Salomonem, Dionysium Siculum, Iosinam Scotum, & imperatores Adrianum, Antoninos, Constantinum IV. De Alexandro Magno refert Plutarchus eum non tantum huius artis, autore Aristotele, studiosum fuisse, sed amicis quoque fecisse medicinam. Verum hos omnes superavit ille rex post Alexandrum maximus, uti Ciceroni laudatur, Mithridates, qui omnium ante se genitorum diligentissimus vitæ fuisse, argumentis, præterquam fama, intelligitur, ut de eo Plinius. Hunc tanta negotiorum moles, tot regnorum imperium, tot bellorum, quæ cum Romanis omnium hostium maxima gessit, sollicitudines, à Medicinæ studio avocare non poterunt. Tanti herois res gestæ in historijs à paucis fortè leguntur : at ob inventionem antidotorum, ex quibus unum etiam

in

in hodiernum usque diem nomen & famam eius præfert, omnium mortalium ubivis terrarum ore celebratur. Hic primus Sanguinem anatum Ponticarum (testibus Plinio, & Agellio) miscuit antidotis, quoniam veneno viverent. Idem Mithridation herbam invenit. Eandem nominis immortalitatem, quam regna dare non potuissent, regibus dedere Herbx, veluti Gentio Gentiana, Lysimacho Lysimachia, Artemisix Mansoli, Cariæ regis uxori Artemissa, Pharnaci Pharnaceon, Teucro Teucrion, alijs. Ut interim omittam Mercurium, Pœonem, Herculem, Chironem centaurum, Achillem. Æsculapium, à se inventis, & nominatis herbis notos. Qui & barbari reges Medicinam suis inventis excolere, ut rex Medorum Sabor, cui multas medicamentorum formas apud Mesuen acceptas ferre debemus, quibus hodie sæliciter utimur. Qui & ipse Mesue, cujuslibet in omnium manibus versantur, Abdela regis Damasci filius fuit. Arabum quoque rex Evax de simplicium effectibus ad Neronem scripsit. At universam Medicinam singulari operi (quod, nisi morte præventus fuisset πολυγλώττης Erpenius, multo haberemus correctius) tractavit Avicenna Cordubæ princeps. Ac veluti artem medicam florentissimis populis, Philosophis, viris principibus placuisse non ultima
laus

laus est : ita certe major , etiam Dei angelis, qualis Tobiam docuit oculos patris curare felle piscis , remedio & hodie usitato , apud Ioannem Euang. angelus turbavit aquam , quam primus ingrediens à morbo liberabatur , ut omitam, S. Lucam euangelistam, apostolos & prophetas , aliosque viros sanctissimos Medicinam professos : sed maxima gloria est, æternum patris filium hanc solam elegisse divinam artem, ut sibi divinitatis esset testimonium. Potissimam enim vitæ partem, quam degit in terris, impendit infirmis, & infestissimos humani generis hostes, manias, epilepsias, paralytes, cæcitates, dysenterias propulsavit. Et sunt, qui dulce nomen Iesu, in quo omne genu flectitur, Græcis à medendo, appellatum velint.

Neque vero id tantum Medicinæ est, summis ipsa honoribus affici ; sed alumnos suos ad summos honores & amplissimas dignitates evehere, non inanes illas sine penu & pecunia, ut ait Plautus, sed opimitate effertissimas. Quamvis vero ars sit divinior, quam ut huiusmodi rationibus æstimetur, ideoque Hippocrates ad Abderitas scribat, nunquam se pro eius usu mercedem accepisse, ut quæ sit libera, Dearumque munus, quomodo & Apostoli quod gratis acceperant, gratis dabant & Ausonius medicus filij consulis versibus dicat,

*Obtuli opem cunctis poscentibus artis inemptæ,
Officiumq; meum cum pietate fuit :*

non

non abhorret tamen prudens Medicus splendida deorum munera, quæ fumum de patrijs focis elevant, & ne lar familiaris frigeat, prohibent. Dignus est operarius mercede sua, ait os veritatis, cur igitur Medico pro tot curis, vigilijs, laboribus non sit operæ pretium? Hoc autem ne mercenarius audiret, Honorem in epist. vocat Cicero, *Curio mihi, ut Medico honos haberetur*: quæ appellatio tum in alijs, tum in nostra quoque lingua obtinuit. Ut jam etiam exempla aliquot ex antiqua, & recentiori historia afferam: Polycletes cum Phalaridem, tyrannum Agrygentinum, morbo gravissimo laborantem, sanitati pristina restitisset, ab eo phialas quatuor accepit ex puro auro, crateras argenteos duos: poculorum item thericiorum paria decem, puellas intactas viginti millia, nec non alia quam plurima, ut videre est in Phalaridis ad medicum epistola. Oribasius (Pergamenus, Eunapio, vel Sardonius, Suidæ) Iulianum Cæsarem sequutus est in expeditionibus, eumque ad imperium evexit, à quo vicissim quæstor Constantinopoli creatus est. Sequuti imperatores, virtutibus tanti viri invidentes, omnia ei bona eripuerunt, & exilio multarunt. Oribasius in hostilem terram expositus, edidit virtutis eximia specimen, non locorum spatio definitæ, non domicilijs circumscriptæ, sed quæ animi constantiam, & firmitatem ostendit, quæque per se ipsam actiosa efficacitatem suam prodit,

dit, ubi tandem cunque extiterit; quemadmodum numeri solent, & artes Mathematicæ Statim namque apud Barbaros reges clarum consequutus nomen, inter primores habitus est, excitato etiam in Romani imperij finibus ingenti sui desiderio: Barbaris ut numen quoddam cum colentibus, dum hos longis morbis implicitos servat, illos à mortis vestibulo revocatos educit. Ita ut cum Themistocle exule, & luculenter à rege Persarum excepto, dicere poterat, Perieram, nisi perijssem. Sed prior calamitas illi cum Iosepho, fortunarum, fœlicitatisque omnis ianuam, & occasionem aperuit. Nam imperatores repudiato consilio, quod prius, oppugnando viro, male intenderant, eam ab exilio revocarunt, & pristinis opibus ac honoribus restituerunt. Extat ejus elogium lib. 1. Anthologia:

*Δίς Ὀρειβάσις, τὸν ἀθανάτην Διὸς τέχνην
Πολλάκι δειμαίνουσα, μίτῃς ἀνεβάλλετο μοίρῃ.*

Diri Oribasij, quem immortalem propter artem

Scipius reverit, vitas hominum remittebat Parca

Erasistratus Cous, Plinio maximus Medicus, & Aristotelis è filia nepos, is qui se ab experimentis ἐμπειροῖ nominavit, à Ptolomæo ob Antigonum patrem sanatum, talentis centum donatus est: & alios, Principes Romani, teste Plinio, medicos celeberrimos, Cassios, Calpitanos, Aruncios, Albutios, Rubrios, CCL. H. S. annua mercede conducebant. Q. Stertinius impu-

tavit

tavit principibus, quod H. S. quingenis annuis contentus esset. Sexcena enim sibi quæstu Urbis numeratis domibus ostendebat. Par & fratri ejus merces à Claudio Cæsare infusa est : censusque quamvis exhausti operis, Neapoli exornata, hæredi, H. S. ccc. reliquere, quantum ad eam ætatem Aruntius solus. Manlius Cornutus ex prætorijs legatus Aquitanicæ provinciæ H. S. cc. elocavit in curanda mentagra. Crinas Massiliensis, qui sub Nerone vixit, H. S. centies reliquit muris patriæ, mœnibus quoque alijs pœne non minori summa extructis. Hippocrates ingentibus muneribus à Persarum rege Artaxerxe, ut & Asclepiades à Mithridate Ponti rege fuit accercitus. Democedes Cratoniata, cum imperia imperiosi parentis ferre non possit Æginam profugit, ibique tanta famæ celebritate Medicinam exercuit, ut Ægimetæ eum talento retinuerint. Athenienses deinde centum minas obtulerunt. Tandem ad Polycratem Samiorum tyrannum se contulit, affectus honorario duorum talentorum. Ad invidiam fœlix, nisi fortuna, malignitatis suæ memor, eum infœlici Polycratis fato involvisset. Comprehensum enim Orætes, Darij regis profectus, cum reliquis captivis, in servitum abduxit. Verum scientiæ fama non modo libertatem, sed etiam honores assequutus, insigni documento fuit, in opes animi nihil licere casuum humanorum varietati.

Cum

Cumenim rex inter venandum, ex equo defiliens, pedem luxasset, frustra tentantibus auxilium medicis, Democedem jam inter captivos agnitum, sed ne hostem Græciæ servaret, artem studiosè occultantem, vi tormentorum ad sanandi curam adègerunt. Quod cum ex sententia successisset, eum Darius opibus auctum, & fortunis locupletatum in regia manere iussit, & mensæ suæ accumbere voluit. Id autem quanti fuerit, vel ex eo liceat æstimare, quod ipsi quoque regni proceres à conspectu regis arceantur, nec unquam nisi interposito velo mensæ regis assidere illis liceat. Ita ut Democedi honorificentius haberi non potuerit. Ob eandem scientiam, scribit Plinius, Cleombroto Leo Ptolomæus rex Megalensibus sacris donavit C. talentis servato Antiocho rege. Quod autem Galenus refert, se, cum Boërij uxorem sanasset, quadringentis aureis donatum, minus mirum est, quam quod avorum memoria Thaddæus Florentinus, cum peregrè proficisceretur, singulis diebus quinquaginta aureos acceperit, & Honorio pontifice curato decem aureorum millia reportaverit. Totidem singulis mensibus, præter alia munera solvisse Ludovicum XI. Galliarum regem Iacobo Cocterio Medico suo, narrat Cominæus. Ex solis lue Venereâ affectis Carpensem inter alios & Capivaccium lucratos immane auri pondus cum legimus, miramur Rabelesium scabiosos istos appellasse

appellasse pretiosissimos? Non ita pridem Philippus II. rex Hisp. à febre septem dierum sanatus, archiatro suo Franc. Vallesio, præter annum stipendium, *σώσε* loco sex aureorum millia milit, quæ ille munera non spernens, venustè non dubitare se, inquit, quin tantus rex plura etiam, si velit, elargiri posset, ut verum sit, quod vulgo dicitur, Dat Galenus opes, imo &, quas plerumque Iustinianus, honores. Recte Seneca, *Sicut Medicinæ apud ægros usus, etiam apud sanos honor est*: Et profecto quis major honor esse potest, quam in deorum numerum referri. Sed omnis antiquitas apud Ægyptios, Græcos, aliasque gentes medendi peritia de humano genere bene meritos post obitum pro dijs coluit. Scribit Strabo, Medicos in India post brachnas maximo esse in honore, & ab omnibus liberaliter excipi: etiam ex publico vivere apud Ægyptios testatur Diodorus. Hippocrati ad sanandum Democritum Abderam vocato, univèrsa civitas obviam processit, eumque patriæ servatorem patremque salutavit. Ei quoque à S. P. Q. Atheniensi ob liberatam peste Græciam ludi decreti & magnis mysterijs, non secus ac Hercules Iovis filius, initiatus, ac corona aurea donatus. Galenus apud Antoninos imperatores summo in honore fuit: quem post mortem pro deo cultum prodidit Eusebius. Romæ, tradente Suetonio, Iulius Cæsar omnes Medicinam professos, quolibet

lubentius & ipsi urbem incolerent, & cæteri appeterent, civitate donavit. Id autem rarum fuisse scribit Tacitus, nec nisi virtuti pretium. Hinc multos celebres viros artem Medicam tunc temporis excoluisse, & exornasse author est Zonaras. Antonio Musæ, ob Augustum, ab ancipiti morbo curatum, Romani statuam ære collato, iuxta signum Æsculapij statuerunt, Suetonio, & Plinio testibus. En existimarunt principes, esse è republica tales habere, quos ideo varijs privelegiis donarunt, ut testatur I. C. Tanta etiam Medicorum veneratio olim apud Locros, ut lege Zaleuci cautum fuerit, si quis ægrotans merum bibisset, nisi iubente Medico, etiamsi ad pristinam valetudinem rediisset, mortis supplicio afficeretur, ut refert Ælianus. Sed ne veteribus commemorandis diutius insistam, quanto Medici hodie in honore apud Anglos, Gallos, & Hispanos? quanto in matre studiorum Italia; ubi multos equestri dignitate ornatos vidimus, ubi octo ad Genuensis reip. principatum eVectos fuisse annales testantur. Petrus Hispanus scriptis aliquot in Medicina clarus, ex Episcopo Tusculano Pontifex Maximus creatus est, assumpto Ioannis XXI nomine: ad idem fastigium è Medicina ascendit Nicolaus V. summus renascentium in Italia literarum fautor & promotor: ut non necesse sit Ludovicum Patriarcham Aquileiensem, nec Ioh. Vincentium,

um, Montis regalis Archiepiscopum, hunc à Gregorio xv. illum ab Eugenio iv. in Cardinalium ordinem cooptatum, aut Paulum Iovium, medicum, & nobilissimum historiarum scriptorem episcopatu Nucerino, aut alios alijs dignitatibus condecoratos afferre. Sed nec apud Barbaros Medicis suus honos deest: cum nuper Turcarum Imperator Bartholomæum Cordum medicum, suo nomine, ad Henricum magnum Galliarum regem legatum miserit: quod jam olim ad Cosroem Persarum regem fecerat Imperator Iustinianus, teste Procopio. Sed quid peregrinis immoror? Nonne in hac patria Præturas, Consulatus, alioque geri Magistratus à Medicis videmus? Inter Epistolas Cassandri legimus duas ad Cornelium à Baersdorp, Medicinæ Doctorem, Equitem auratum, & insignis urbis Brugensis Consularem. Et in hac ipsa civitate eos jam olim in Consulatum & Senatorum ordinem receptos, ex archivis liquet: quod majorum institutum majoribus suis, viris consularibus, dignissimus, inter alia præclari Consulatus facta nuper renovavit vir illustris CORNELIUS de BEVEREN, Eques, Strevelshouckij, australis Iselmondæ, De velsteinij toparcha, Senator & Quæstor australis Bataviæ, Academiæ Curator; egregius virtutis, & ingeniorum censor, & quamvis in maxima negotiorum mole, quibus in urbe, patria, nuper etiam

pro patria ad Britannia, & Dania reges, distrahitur, in omni disciplinarum genere insigniter eruditus. Nec est quod invidus quispiam, Ioliginis succo imbutus, nimia Medicis præmia nimios Medicis honores decerni, obrectare conetur. Dicam enim cum Seneca, quædam pluris esse, quam emuntur. Emis, inquit, à Medicis rem inæstimabilem, vitam ac valetudinem bonam. Itaque his non rei pretium, sed operæ solvitur; quod deserviunt, quod à rebus suis advocati nobis vacant, mercedem non meriti, sed occupationis suæ ferunt. Nullum siquidem præmium cum vita, nullus honor cum salute comparandus. At ista sunt Medicorum munera, ipsis Deorum immortalium muneribus conferenda; munera non omnibus passim obvia, sed quæ homines ingeniosi & industrii ab ipsis Dijs comparare sibi solent.

Dij autem omnia, ut inquit ille, laboribus vendunt. Hisce vel maximè opus ad Medicinam, & ad ea præsidia, quibus Medicina carere nequit. Qui, inquit Hippocrates, Medicinæ scientiam tibi verè & aprè comparare volet, is horum omnium compos esse debet, ut naturam nactus sit, doctrinam, locum studijs aptum, instructionem à puero, industriam & tempus. His instructos esse oportet, qui operam suam Medicinæ consecrant, quique se ad medendi gloriam erigere conantur. In primis
verò

verò potens est natura: Pythagoras dicebat cibos in scaphio non esse ponendos: hoc est, in improbum animum doctos sermones non esse immittendos: nam sermo cogitationis cibus est, quem animus, ni probus sit, sordidum reddit. Adde quod naturâ repugnante, reliqua parum possint. Hinc recte poëta:

Tu nihil invita dices, faciesve Minerva.

Doctrina autem in Medico requiritur non vulgaris. Primum Linguarum cognitio. Et de Latina quidem filere præstat, quam pauca dicere. Græcâ absque maximâ rerum ignorantie carere non potest: nam non solum artis principes Hippocrates & Galenus, hæc linguâ suos ingenij & industriæ fœtus posteris reliquere; sed etiam plantarum, morborum, remedium, instrumentorum, ponderum, mensurarum innumera vocabula Græca sunt: quæ quum apud nos etiam recepta, circulatorum atque huius linguæ imperitorum abusu detrita corruptaque non intelligantur, non raro fit, ut indocti Medici potiones pro cataplasmatibus, venena pro medicamentis, in ægrorum perniciem adhibeant. Arabicæ linguæ ad Arabum Medicorum, qui Græcis non pauca addidere, ex puris potius fontibus, quam depravatis interpretum rivulis haurienda, scientiam Medico admodum necessariam esse post Erpenium luculenter ostendit ille linguarum omnium, Matheseos,

ac Medicinæ peritissimus *IACOBVS GOLIVS*, cui hæc disciplinæ brevi plura debebunt. Quin & vulgares suæ ætatis linguas calere debet, ut divertarum gentium ægrotos, velut alter *Mithridates*, alloqui propria lingua, & intelligere possit. Peregrinatio ad eas acquirendas comoda, nec non ad prudentiam, cujus non aliam causam in *Vlyssæ* tuo affert *Homerus*, quam quod multorum hominum iubes & mores vidisset. Est & peregrinatio ad herbarum cognitionem, cum non omnis ferat omnia tellus, Medico necessaria: ad morbos, qui regionibus nonnullis endemij & proprij. Sed ad praxin, vivam morborum cognitionem, & curationem oculis videndam, adeunda Italia, ut experientissimorum Medicorum ductu potius mæderi discat, quam hominum periculis, & per mortes, ut ait *Plinius*, experimenta agat. Neque illa tot seculis Medicinæ studio florens, tot Regionum Medicorum nutritrix *Monspelim* prætereunda, non *Lutetia* tot illustrium Medicorum sedes, non alia apta studijs loca, unde optimis doctrinarum spolijs in patriam reversus, sibi & suis usui & ornamento esse possit. Qui vero viso Galliæ aut Angliæ fumo, unius literæ damno Medici titulum consequuntur, & domum reduces nil nisi peregrinationes crepant, hos firmum mulierculis vendere, aut fulloniam discere iubemus. Neque multarum modo lingua-

rum,

rum, sed & artium est hæc disciplina. Astrologia huic necessaria, ut Medicus cælorum & siderum conversiones, & quæ inde fluunt, diinantque orbis inferioris moderatrices, nec non in morbis, præcipue epidemijs excitandis, mutantisque, vires observare, & ex locis ac temporibus curandi indicationes elicere possit. Talem ex Ægyptiorum nomen clatura, qui Astrologiam Medicinæ ubique copularunt, Ptolomæus *ιατρομαθηματικόν* appellat. Ex Mathematicis disciplinis etiam necessaria Arithmetica, quia sæpe proportionibus utitur: item ad ineundam dierum criticorum rationem, horumque subducendum recte numerum. Geometria tum ad ossium positus, inquit Hippocrates, & articulos suis sedibus emotos, tum etiam ad reliquam morborum compositionem, nec non ad vulnerum differentiam, in quibus rotunda difficulter curantur. Rhetorica insuper, quo mæstos ægrotantes solari, timentes erigere, iratos placare, furentes coercere: ac flexanima illa dicendi facultate insuam sententiam pertrahere, & præscriptis morigeros reddere possit.

Hujus necessitatem extollit Gorgias apud Platonem. *Sæpe, inquit, cum fratre meo, alijsque medicis, ad aliquem ægrotantium ingressus, cum ille vel pharmacum nollet bibere, vel secandum urendumque se medico non permetteret, neque persuaderi posset à Medico, ego persuasi non alia, quam Rhetoricæ facultate.*

Quo

Quo, addit, magis assero, si quam urbem Rhetor accesserit, atque Medicus, terteturque inter eos verbis in concione, ne an Medicus, fore quidem ut Medicus quidem nusquam appareat: elegatur autem, si modo velit, dicendi peritus. Quare vult Plato IV. de Leg. prius docere Medicum, nec ante imperare, quam persuaserit. At hoc requirit apud eruditos non vulgariter eruditum. Exemplo fit Aristoteles, cui cum Medicus ægrotanti quiddam injungerit: Me, inquit, me cures vel ut bubulum, vel ut fossorem, sed prius causam edisserere. Sic enim facili persuasione me morigerum reddideris, ut narrat, Ælian. 9. Var. Hoc verò ut decenter, & cum ratione fiat, Dialectica opus est. Nolumus tamen nec disputantem apud ægros, nec adstantibus objectiones moventibus anxie respondentem. Ad curandum enim vocatus est, non ad disputandum. Præclare sapius jam laudatus Plato IX. de Leg. Illud ignorare non decet, quod si Medicus quispiam eorum, qui usu quodam absque ratione medentur, liberum Medicum philosophiæque studiosum ægrotanti libero colloquentem audiat, dum morbi initia ratione indagat, & de natura corporum diligentius disserit, ridebit protinus, & adversus illum eâ dicet, quæ hac in re plurimis Medicorum in promptu semper esse solent. Non mederis, inquiet, ô fatue ægrotanti; sed quasi doctrina indigeat, non sanitate, doces. At vel præcipuè requiritur naturalis Philosophia, quæ Medicinæ
 princi-

principia de suo largitur, & tum admirabilem hominis fabricam, naturam, & corporis ex elementis compositionem explicat, tum animalium stirpiumque proprias vires inquirat. Quare recte dictum ab Aristotele: *Vbi desinit physicus, ibi incipit medicus.* Moralis quoque sive Ethica Medico necessaria, quod, ut diximus, arcta sit corporis & animi societas, & affectiones suas mutuò transfundant. Quamvis autem Hippocrates, ut ex Celso retulimus, primus à philosophandi studio Medicinam sejunxerit, alteram tamen alterius auxilio indigere tum ipse, qui Medicum Philosophum Deo similem facit, tum alij celebres Medici suo exemplo comprobarunt. Ideoque eleganter à Democede, & Tertulliano Philosophia Medicinæ soror appellata est. Qui tot linguarum cognitione excultus, tot artium & disciplinarum comitatu stipatus, nonne magnus vobis, & admirandus videtur? At ista tantum introducunt ad Medicinam, ab judicij & experientię difficultatem indefesso adhuc labore comparandam; ut verissimum sit Hippocratis oraculum, *Vita brevis, ars longa.* Huic ergò, qui omnes longę artis difficultates acris & subacti ingenij vigore superavit, qui vitam prorogare potest hominibus, nimia posse præmia, nimios honores tribui existimatis? An potius laudandos censetis prisca ævi mortales, qui Medicos quasi pro numinibus coluere? Vitam & ani-

nam infundere Dei est immortalis. Vitam conservare, & iam fugientem animam sistere, nonne divinitati proximum censerì debet? Vnum pro multis exemplum afferam de Democrito, medendi peritissimo philosopho. Hic, quum jam ex senio deficeret, & morti propinquus esset, mœrentem sororem, quod illo in Cereris festo moriente, ipsa Deæ vota exolvere nequiret, bono animo esse iussit, panisque calidi, vel, ut alij volunt, mellis vapore naribus attracto, vivum se, dum Thesmophoria transirent, servavit. Ita quietissimè ac nullo dolore vitam, quam in gratiam sororis triduum retinuerat, ætatis anno centesimo & nono deposuit. Talia quotidie præstare Medicos in moribundis conspiciamus: iisque maiora, dum sterilitatem abigunt, & nasci homines faciunt, quos Natura, ne nascerentur, prohibuisse videbatur. Quinetiam Asclepiadem è funere hominem retulisse, & conservasse, tradit Plinius. Quæ artium suis cum tam divinæ artis facultatibus conferre, quæ cum aliis Medicinæ prærogativis se comparere ausit?

Quamvis vero ea, ex comparatione cum aliis laudem quærere non habeat opus, neque ex obtrectatione alienæ scientiæ sibi gloriam & famam aucupari, non possum tamen omnia silentio transigere, quibus præcèit alias multis parasangis. Cum tria sint, ut loquitur Plato, Anima, Corpus, Pecunia virtutem animi leges maxime anteponunt, secundo verò loco virtutem corporis virtuti animi servien-

vientem, tertio ultimoque gradu pecuniarum pretium collocant, animo corporique ministrant. Qui igitur animum, sive mentem sanam in sano tuentur corpore, nonne præferendi illis, qui in foro litigant, aut quibus virtus post nummos. Qui Iuris studio incumbunt, plerumque ad causas agendas animum applicant, aut certe, ut nunc sunt morosi sciolorum mores, inhiant dignitatibus: illud lentum fere negotium est, hoc non vulgare fautorum pondus requirit, ac si fallit, ut non raro solet, oleum, & operam perdidisse pœnitet. In Medicina vero non spes fallaces. non tarda studiorum messis: sed præsens studij pretium. Hæc nulli obnoxia, à nullius odio, aut favore pendet, exilia, carceres, gladios, incendia, nec ipsam, quam omnès cane peius & anguè odimus, egestatem metuit. Iuris Cæsarei consultis nullus in Britannia, & alijs regnis, quibus peculiare leges locus: Theologis nostris nec Romæ, nec Athenis. At vero per universam orbem terrarum omnia secum fert, penes quem est medendi peritia, ubique gratus est Medicus, ubi sunt homines. *Sola est Medicina* (ut Quintiliani verbis concludam) *qua opus est omnibus. Nam licet reliquis artibus nec semper, nec omnes egeamus, huius utilitate constat omnis vita.* Et, ut testatur Libanius, *Medicina pro incolumitate retinenda, proque repellendis ægritudinibus excogitata, usq; à deo præclara, utilis necessaria est hominum vitæ, ut quam cæterarum quidem Artium studia alijs præcipue profint; Medicina ipsa, & alijs, & ipsi Medico usui sit.*

FINIS.

IOHANNI BEVEROVICIO,

Reipublicæ Dordracenæ Scabino, & Medico,

I. CROCIVS.

S. P. D.

DVplice nomine, & salutationem tuam caram, Vir doctissime, & ipsum te habeo, priore quod me; altero quod est Focanum meum, velut pararium amicitie inter nos conciliandæ, sic ames. Quod utrumque ex salutatione tuâ cum dedicerim meritò grata accidit, & in utroque ut perseveres te rogo. Nam & ego certè affectum hunc jam in te refundo, quem tam benigne, tam candidè mihi offers, & ingratisimus mortalium sim, nisi faciam. Ita enim me tibi obstringis, ut nullam grati animi partem prætermittere posse videar, sine notâ hominis sordidi, atque inmemoris beneficij. Literas meas abs te visas & lectas, tantum pondus invenisse apud te, ut faventiam tuam demereri quiverint, & amorem, serio & ex animo gaudeo. Quanquam me hercule tanti non sunt, & cum in tales incidunt manus, vellem accuratiore limâ perpolitas: sed benevolæ tuæ æquitate hoc totum tributum eo, qui non doctos solum, sed & φιλομάθεis in album tuum adscribis, & amicitia tuâ dignos censēs. Altum illum

lum tuum animum, generosi amantem, & honesti quid ni amem, imo exosculer? Incalui certe ab hoc benivolentię tuę stimulo, ac ne parum officiosus viderer, non potui non respondere invitationi tuę tam humanę. Quę quantum apud me habeat momenti & auctoritatis, luculentius ostendam ubi se ad eam rem feret occasio. Et feret cum ad me eruditionis tuę latices se diffundent, & frui dabitur docto alloquio tuo literarum. Medicinam ut audio profiteris, & exerces in antiquissimâ urbium, & primariâ Hollandiæ, & quod caput, exerces eam cum laude, & fructu. Laudem pono in sublimiori nobilis illius disciplinę scientia, quam non recentiorum modò, sed & veterum lectione pertinaci, atque indefessa, es consecutus. Fructum in felici, & auspiciatâ ægrorum curatione. Scientiam in hac facultate eminentem, quotiescunque arcana illa Naturę, in homine, extra hominem, in toto hoc Univerſo, impensius apud me voluo, non possum non admirari, medicęque huius facultatis dignitatem, usum, necessitatem. Si quis enim secum reputet, quam diversa & multiplex humani corporis sit temperatura; quanta in homine ex ætate, sexu, loco, cœlo, educatione, studijs, usu, sit varietas: quam infinita in tot millibus plantarum discrimina: quot & quam contraria, ex contrarijs, & pugnantis causis, morborum genera, febrium species oculorum Symptomata, quę centum, &
amplius

amplius nominatim prodita, tenerimum hoc
 membrum infestant : Quanta homini à venenis
 pericula, quorum quot sunt species, tot sunt
 mortis genera, totidem remediorum differen-
 tias flagitantia : quot in corpusculo hoc nostro
 quod circumferimus, quotidiani casus, ijque
 improvisi, quot ingruentium malorum undi-
 que, in hunc amplum humanæ fragilitatis sco-
 pum, tela, quot ruinæ, aduisiones, contusiones,
 luxationes, vulnera, quæ non conferto minus
 agmine, quam morbi, hominem deiiciunt, at-
 terunt, frangunt : atque in his ipsis morbis,
 quam dubiæ sæpe, & fallaces eorum notæ, sive
 vultum intuearis ægri, sive oculos observes, ver-
 ba motum, excrementorum signa, pulsus har-
 moniam tantum undique se offert difficultatum,
 ut abdita illa rimari, & ardua ista ingenij acumi-
 ne emetiri, memoriâ complecti, ac penetrato
 terræ, marisque sinu, excussisque undique, to-
 tius naturæ fibris, ex tot herbis, fruticibus, pla-
 ntis, animantibus, gemmis, metallis, ex ipsis
 denique venenis optima expiscari remedia, at-
 que horum non usum modo, sed delectum, ex
 tot autorum scriptis, tot disciplinis, imo & ab
 ipsis astrorum influentijs petere, hominem majus,
 ac planè divinum quiddam esse videatur. Mul-
 torum ea morborum vis est, ut certam homini
 mortem intentent, nisi periclanti, ac pæne con-
 clamato præsto sit Medicus, veluti gangrena,
 syncopis

syncope profunda : lethargus, paralyfis, angina, hydrops, apoplexia. Quibus omnibus qui medentur malis , qui mortem imminentem solertia sua propulsant, & vitam quasi ab Orco revocant, nonne ceu dij quidam in terris habendi sunt, quorum opera, magnus ille rerum arbiter *DEVS*, humano generi benigne prospectum esse voluit? Etenim si dare vitam, proprium Dei munus est, certe datam tueri, & jam oppressam ferè, aut fugientem retinere, Deo proximum fateamur oportet, & si in quoquam, certe in Medico locum habere, nobile illud Græcorum adagium, *ἀνθρώπων ἀνθρώπων δαίμωνιον*. Neque enim corporis tantum, quæ vilior hominis pars est curam gerit, sed & animi, imo & animæ. Quæ quia in hoc corporis ergastulo labem sæpe contrahit à situ, non alia certior atque efficacior, ejus curandæ est ratio, quam si corporis morbis tempestive occurratur: Qui ut animæ vigorem non rarè aut impediunt, aut etiam extinguunt; ita ijs liberata, alisque fidei subuecta, ad cœlum tanquam ad originis suæ sedem, libero volatu contendit. Qui lymphatum, phreneticum, furiosum restituit, nonne totum restituit hominem? At cujus ope tanta cura? nonne Medici? Theologus efficit ut homines à vitijs resipiscant; at Medicus, ut sit, qui possit resipiscere. Frustra enim ille Medicus sit animæ, si jam fugerit anima cui paratur medicina.

Fru-

Frustra Lethargico suadeat; si suadentem non audiat. Frustra phreneticum moneat, nisi primum sit atrà bile à Medico liberatus. Summam Philosophiæ, in hoc verti cardine statuunt Plato & alij, si nempe rationi pareant affectus, qui quandiu renituntur, frustra tenet habenas animus, sed equum ferocientem in præcipitium sequi cogitur. At ut auscultent rationi, egregius ad hanc rem est adjutor Medicus, hoc agens ut ea pars hominis vigeat, sapiatque, cujus arbitrio, honesta ac magna geruntur. Quis enim æquè pertinax vitæ abstemiæ, & sobrietatis suavor? quis fidelior iræ moderandæ, tristitiæ fugiende, vitandæ crapulæ, temperandæ veneris auctor, quam Medicus? Accedit, quod quidquid in homine eximium est, artes, scientiæ, disciplinæ, quicquid in eo virtutis aut eruditionis, id omne nobili huic facultati, nos debere, quis non videt? quatenus id servat, sine quo ne reliqua quidem queant consistere. Quid enim hæc vita si perpetuis coluctetur morbis? Certè vivere dici non possunt qui mortuam vitam trahunt. Quam si salubrem reddat, aut tueatur Medicus, quid rationi magis aut æquitati consentaneum, quam eum vitæ tuæ parentem agnoscere, à quo vitam hoc est valetudinem acceperis? Sed longius me diffundo. Tu vir eximie quam nactus es Spartam, orna, quæ decus tibi, quæ gloriam, autoritatem, & opes est conciliatura. Cæterarum artium non ubique pa-

ratus

ratus est questus ; Rhetor apud Sarmatas friget ;
 Iuris Cæsarei peritus, apud Britannos, subtilioris
 Philosophiæ monita apud Tartaros, & Garaman-
 tas, At Medicum quoquò terrarum abierit vel ad
 ultimam Thulen, suis comitatur honos sua se-
 quuntur vitæ commoda : uti nullam discipli-
 nam verius quadret illud Poëtæ. Τὸ τέχνην
 πᾶσι γὰρ τίθει. Coram, si detur aliquando
 occatio, plura, & distinctius licebit. Nunc
 valere te, & nos amare opto. Delphis vii. Iulij
 M. D. C. XXXI.

I A C O B O C R V C I O,

Theologo, & Gymnasiarchæ Delphensi.

I O H. B E V E R O V I C I U S.

S. D.

UT nihil mihi gratius, V. C. tua amicitia:
 ita lubens vide eius indices, doctas & ele-
 gantes literas. Ferreus sim, si non hoc ego pe-
 ctus vehementer amem, quod tam amanter ad
 amicitiam invitat jam antea cupidum, & veluti
 provocat, ut dicitur, ἵππον εἰς πείδιον. Laudas
 studium, quod profiteor, & in illo nostram in-
 dustriam, cujus parum tibi constare auguror, nisi
 fortè hoc Mularum & Gratiarum corculum, Fo-
 canus noster voluerit, ut secum amicè errares :
 non

non iniucundum tamen fuit vel laudari à laudato viro, vel moneri ab amico. Inter alias Medicinæ laudes & hanc ponis, quod non corporis tantum, quæ vilior hominis pars est, curam gerat; sed & animi, imo & animæ.

Ταῦτα μὲν, ὡς καὶ πάντα, μάλ' ἀτρεκέως κατέ-
λεξας.

Revera enim non tantum corporis nostri, quod artis subiectum potius, quam cum Tullio morbos ac vulnera, statuunt Medici, functiones aduersa valetudine lædi videmus, sed & nobilissimas animæ facultates corporis malè affecti contagione impediri. Tanta siquidem animi & corporis societas, ut alter alteri & bona & mala sua communicet. Nam & animus à corporis perturbationibus afficitur, & corpus animi quoque affectionibus movetur, fluctuat, corrumpitur: quod eorum qui amoris cæco igni carpuntur & contabescunt. qui curis & invidia emacerantur, qui nimio gaudio animam efflarunt, nec non phreniticorum, melancholicorum, maniacorum & similium, exempla abundè demonstrant. Nec in ægris modo iste consensus observatur: sed & in ebriis videmus, quanta morum atque cogitationum fiat mutatio, quoties a vini calore cerebri mutatur temperies. Quod eleganter notavit Horat.

*Quid non ebrietas designat? operta recludit,
Spes iubet esse ratas, in prælia trudit inermem,*

Sollicitis

Sollicitis animis onus eximit, addocet artes;

Fœcundi calices quem non fecêre disertum?

Contractâ quem non in paupertate solutum?

Iure igitur divinus Plâtô præcepit, ut vita humana in quâdam æquali animæ ipsius cum corpore proportionem servetur. Quod cum præstet Medicina, tam ingenio quam corpori prospiciat, in sano corpore sanam tueatur mentem, eiusque perturbationes auferendo, animi sanitatem, ut vocatur Ciceroni, inducat: non mirum est, nullam gentem, ut scribis, hâc scientiâ carere velle, ac honorem suum ei ubique constare,

A sole exoriente usque ad Meoti' paludes:

magis mirum nostra ætate inveniri viros reliqua non ineruditos, *οἱ τέχνην πεπόλιωται*, ut loquitur Hippocr. *τὸ πᾶς τέχνας αἰχροποιεῖν*, qui turpiter in sectandis artibus artificium suum collocant, & Medicinam velut hominibus inutilem criminantur. In his nomen suum profiteatur Michael Montanus, celebris apud Gallos nominis, & magnæ, dum viveret, dignitatis: de quo scriptore diversa sunt doctorum judicia. Sunt qui ingenium eius, stylum, iudicium laudibus ad cœlum extollunt, quidam humiliter deprimunt, & inter sciolos istos referunt, qui vix *ἀκρῶ τῷ δακτύλῳ ψάσαντες τὰ τῶν Μισῶν λέβητι*, peritissimos se literarum arbitrantur, & inani eruditionis opinione tument. Equidem quamvis mihi tantum non arrogem, ut

E

de

de scriptis eius iudicium (quod ille in alijs sibi sumit liberrimum)ferre aufim: animadverti tamen ijs inesse, quod de medicamentis Ægypti dicebat Homerus.

Πολλὰ μὲν ἐὸς θλάμεμιγμένα πολλὰ δὲ λυγρὰ,
Pharmaca multa quidem bona mista, & noxia
multa:

ita ut non mereatur ubique cum clarissimo Lipsio Gallicus dici Thales, aut septem Græciæ sapientibus annumerari. Certe quæ innato, ut non dissimulat, odio contra Medicinæ necessitatem conscripsit, omnia κίβδηλα esse ἢ τε πονηρὰ κόμματα, demonstrare conabor. Et operæ huius pretium mihi facturus videor, quod liber eius in omnium manibus versetur, si provideam ne Gallico hoc tumultu resp. Medica quid detrimenti capiat. Quare præcipua argumenta, quibus in Miscellaneis suis (Gallice *Les Essais* inscripsit, Gustus vertere conatur Lipsius, Conatum nomine laudant Thuanus & Sammarthanus) Medicinæ usum ac necessitatem impugnat, veluti ad incudem revocabo, & quam invalido tibicine nitantur ostendam.

Patrem suum refert vixisse annos duos & septuaginta, avum sexaginta & novem, proavum ætatem produxisse ad annum circiter octuagesimum, cum nihil unquam medicaminis neque medicamentosi assumpserent. Sed rara non sunt artis, neque contra artem nostram faciunt: non enim

enim

enim mirandum in innumero hominum numero aliquot quandoque reperiri, quos præter cæteros amavit æquus Iupiter, & eximiâ donavit corporis temperie, quam ipsi singulari temperantia diutissime incolumem tuentur absque ope Medicinæ. Nam, ut ait Servator, *Sanis non opus est Medico.* Verum & illi, qui temperate & naturæ convenienter, &, ut sibi videtur, sine Medicina vitam degunt, inscij ea observant præcepta, quæ traduntur in ea Medicinæ parte, quæ agit de tuenda valetudine. Quod ipsum fere ijs responsum est ab Hippocrate, qui olim objiciebant, multos ægrotantes non adhibitis Medicis convalescere. Hoc fieri dicit, quod ipsi sponte ea fecissent; quæ prudens Medicus ex arte præstitisset. Quod, inquit, sanè magnum est artis existentis argumentum, & quod inter præclara habenda sit, quando qui ne eam quidem esse existimant, eius ope servati conspiciuntur. Qui enim non adhibitis Medicis ex morbis convalescerent, ut intelligant omnino necesse est, se quod aliquid vel fecerint, vel non fecerint, idcirco sanitatem esse consequutos, &c. Quod vero dubitat Montanus, an reperiantur qui ad istud exemplum longævi Medicorum ope utentes vixerint, frustra esse, quotidiana experientia documento esse potest. Addit, non quidem negare se potestates herbarum, quas & bestia comprobent, sed dissidere experientiæ, & inventis nostris; quasi vero ista tot jam sæculis compro-

bata & corroborata non certam medendi normam reddiderint.

Ac calumnię sanè proximū est, Medicos trahere ægros, & sanitatem morari, ac in longum ducere, quò eos perpetuò sibi habeant obnoxios. Absit, absit à Medicis abominandum istud vitium, quale plerique Historiographi tribuunt Catharinę Mediceę, Galliarum reginæ, & Ap. Claudius apud Livium seditiosis tribunis, qui semper ægri aliquid esse in rep. volebant, ut esset ad cuius curationem à civibus adhiberentur. Vidi, & sectatus sum ad praxin non modo nostras, sed & celebriores Gallix, Germanix, & Italię medicos: sed nunquam in ullo tale scelus potui deprehendere. Quærit Tertullianus, *Quid de tali Medico indicabis, qui nutriat morbum mora præsidij, & periculum extendat dilatione remedij, quo pretiosius, & famosius curet?* Respondeo verbis Senecę, *Gravissima infamia est Medici, opus quærere Medici. Multi, quos auxerant morbos, & irritaverant, ut maiore gloria sanarent, non potuerunt discutere, aut cum magna miserorum vexatione vicerunt.* Addo, qui eo modo quæreret lucrum, damnum necessario facturum: cum is, qui citius curat, à pluribus adhibeatur.

Nec minus falsum est, quod asserit, Medicos
ex

ex integra, & incorrupta sanitate prognosticum capere ægritudinis corpori corrumpendo. Non enim simpliciter dixit Hippocrates I. Aphor. III. εἰς τὸ ἀκρον ἐπιξίας σφαλερές, bonos corporis habitus ad summum progressos, periculum minari, Sed τῶν γυμνασικῶν, athletarum, qui ad vires, seu, ut Cicero in Antonio exprobans vocat, gladiatoriam totius firmitatem comparandam, ultra modum se saginare solebant? quorum corpus ad summum plenitudinis gradum perductum, cum neque consistere, neque in melius proficere posset, reliquum erat, quod dicit Hippocrates, ut laberetur in deterius. Et ita, quod inquit Euripedes à Plutarcho in hanc rem citatus, Ὁ δὲ ἀρὶ θάλλων σαρκὶ, διοπετῆς ὅπως ἀσὴρ ἀπέσβη. Modo qui vigeat carne, talis velut delapsa stella extinctus est. Sanitatis studium statuit Hippocrates, non impleri cibis, & impigrum esse ad labores. Ἀσκησις ὑγίειης, inquit, ἀκοεὴ τροφῆς, ἀοκνή πόνων. Athleta verò, sic contra præceptum id agunt, ut plus iusto se in laboribus corporis retineant, cibisque impleant, & omnino quicquid senex ille præcepit, Bacchantium more insanientes contemnant, ille enim, cum salubrem vitæ rationem præcipere constituisset, sic scriptum reliquit: Πόνοι, σίτοι, ποτὰ, ὕπνοι, αἴφρο.

ἀφροδίσιαι, πάντα μέτρια. Labor, cibus, potus, somnus, Venus, omnia moderata. Isti verò & gymnasia quotidie sine modo fatigant, & cibus sic utuntur, ut eos vi sæpe ingerant, & ad mediam noctem producant, ut Homeri illud iure in eos dicendum arbitretur Galenus,

Ἄλλοι μὲν ῥα θεοῖτε, ἄνερες ἰπποκορυσαί,

εὐδον παννύχιοι μαλακῶ δειμήμενοι ὕπνω.

Ἄλλ' ἔκ ἀθλητῶν κακοδαίμονας ὕπνω ἔμαρπεν.

Noctem di reliquit totam, miserumque trahebat

Defessus, placido resoluti membra sapore.

Sed nullus miseras Athletas somnus habebat.

Hæc & plura Galenus προσηπικῶ λόγῳ πρὸς τὰς τέχνας, & concludit ex Hippocrate habitum Athleticum à vere sano plurimum differre. Quem cum de optimo & perfecte sano corporis habitu intelligeret Montanus, malè citavit Medicorum prognosticon.

Neque me movet, quod gloriatur se facile, cum sæpius ægrotarit, Medicis caruisse, cum videam alibi misere conqueri de asperimis renum & coli doloribus.

At hoc palmarium esse existimat, quod nec ipsi Medici vitæ foelicitate, aut diuturnitate, artis comprobent potentiam, unde illud,

ἄλλων ἰατρὸς αὐτὸς ἔλκεσι βρούων.

Alijs medetur, ipse ulceribus scætet.

De huius farinæ Medicis dixisse videri possit, apud Ciceronem in Epistolis, Torquatus : Plerique quod

quod tenere atque servare id, quod statuerunt, non possunt, victi & debilitati, obiectâ specie voluptatis, tradunt se libidinibus constringendos, nec, quid proventurum sit provident, ob eamque causam, propter voluptatem tum in morbos graves, tum in damna, tum in dedecora incurrunt. Eundem Tullium in aureâ consolatione monet Ser. Sulpitius, ne imitetur malos Medicos, qui in alienis morbis profitentur se tenere Medicinæ scientiam, ipsi se curare non possunt. Verum enimverò à quorundam crimine, qui cum Medeâ Nafonis, meliora videntes & probantes, sequuntur deteriora, non discendi omnes, neque ex ejusmodi Medicis, qui saluberrima artis, quam profitentur, præcepta insuper habentes, vitiorum se illecebris & cupiditatum lenocinijs dedidere, Medicinæ facultatem atque potentiam æstimare fas est. Nam & cum valent, & cum ægrotant recta consilia, quæ alijs dare solent, ipsi negligunt. Vnde Medicus quidam hoc sibi obijcienti facetè respondit, *Audis me suadentem alijs, quæ arti Medicinæ placent; vides facientem, quæ Medico placent.* Nec minus festivum est, quod narrat Guevara lib. 1. *Epist. Hispan.* cum aliquando Medicum Sotto febre æstuantem, & merum nihilominus bibentem interrogaret, cur sibi quondam febricitanti aquam endiviæ præscripsisset, respondisse, præceptorem Hippocratem, omnibus successoribus præcepisse, statuta in transgresso-

res anathematis poenâ , ut se aquâ è fructu vitis expressa , alios ex herbis destillatâ curarent. De his intelligendus Philemon ,

Τεκμήριον δὲ τῶν ἰατρῶν οἶδ' ἐγὼ
 Ἰπὲρ ἐγκρατείας τοῖς νοσῶσιν εὖ (Φόδρα
 Πάντας λαλῶντας εἴτ' ἐὰν πλάσωσί π,
 Αὐτὸς ποιῶντας πάνθ', ὅσ' ἄκ' εἶων τὸ τε ΕΤέρως.

Ipsè Medicorum mos apertè id arguit.

Hos prædicare plurimis verbis scio

AEGris, quibus medentur, abstinentiam :

Ipsomet at, si sua vultudo labet,

Audere facere, quæ vetabant cæteris,

Turpe sane est doctori, cum ipsum culpa redarguit, sed hæc Medicorum tribuenda intemperantiæ, non artis impotentia. Et ut hos ὀλιγοβίως, & maturè mori videmus , ita verè Medicos & ex arte viventes ac curantes , quamvis valetudinarios, foelicissimè & diutissimè vivere. Galenus sit instar multorum , qui multis locis naturalem suam infirmitatem fatetur , quam probè adeò se correxisse scribit, ut vix unquam morbo fuerit conflictatus. Quibus modis, ut memoriæ ac literis proditum est, vitam in centesimum & quadragesimum annum prorogavit : quamvis Suidas eum septuagesimo ætatis anno mortuum asserat. Nonne igitur admirabilem artis potentiam abundè demonstrat, quod à Plutarcho scriptum quotidie comprobatur, multos naturâ debiles ac valetudinarios remedijs, &

& bono regimine incorruptam servasse sanitatem, & ad decrepitam senectutem vitam produxisse, in ipso aliàs ætatis flore perituros? Philosophorum principis Plato & Aristoteles, id ipsum confirmant exemplo Herodici cuiusdam, qui cum præ cæteris istius ætatis esset valetudinis infirmæ, artis Medicæ præsidio, & accuratâ vivendi ratione in centum annos vitam protraxit.

Neque verum est, quod asserit, nullam gentem esse, quæ non aliquot seculis Medicinâ caruerit: cum ab omni antiquitate, & à prima mortalium origine; quando, ut canit Hesiodus, inciperent.

Νεσοι ανθρωποισιν ἐφ' ἡμέρη, ἢ δ' ἐπί νυκτὶ
 Αυτοματοι φο τᾶν, quando macies, & nova febrium
 Terris incubuit cohors: apud Hebræos, Chaldæos,
 Assyrios, Ægyptios, Indos Medicina floruerit,
 reliquæ etiam nationes necessitate adactæ eam
 admiserint, licet non omnes adhibuerint Medicam
 artem professos. Quod autem P. Romanum
 ultra sexcentimum annum sine Medicinâ degisse
 legamus, idque approbante Catone illo, cuius
 authoritati triumphus atque censura minimum
 conferunt, tanto in ipso plus est; uti laudat eum
 Plinius: ex eodem Plinio responsio haurienda,
 cum addit, sine Medicis quidem eos vixisse, non
 tamen sine Medicinâ, quod etiam ex Athenæo
 comprobatur: haud aliter atque hodie Turcæ,
 qui

qui cum Medicis ferè careant , nonnullis tamen uti remedijs, ut & victus rationem adhibere solent. Romanos verò cum crudeliter acciperentur à Medicis Græcis , quos inter se jurasse refert Cato, apud Plinium, omnes Barbaros necare medicina, non mirum est, talia κατὰ ἄρματα, carnificum potius, quam Medicorum nomine digna, odio habuisse, & ne spe dubiæ salutis certam perniciem incurrerent, sedula cavisse. Postea tamen Medicos admisere, amplissimisque affecere honoribus, ut apud Plinium videre est. Iulium Cæsarem omnes Romæ degentes civitate donasse, narrat Suetonius, & Plutarchus, Philotas Amphissensis medicus, ab Antyllo, M. Antonij triumviri F. mensa argenteis poculis grandibus onusta donatus fuit, ut refert Plutarchus. Et Alexandrum Sæverum imp. Medicis salaria instituisse iegimus apud Lampridium. Quinetiam Antonio Musæ ob curatum Augustum statua posita, alijque honores decreti. Hunc Musam primum fuisse Medicum, qui Romam è Græcia venerit, cum Romani quadringentos & tres annos, atque decem menses absque ijs degissent, scriptum est ab Ant. Guevara, epistola ad Melgarem medicum. Sed hæc insignis est disertivi ἀνισοπράτεια, cum Augustus à Musâ sanitati restitutus sit anno ab urbe condita septingentesimo trigesimo primo, & Plinius testetur lib. xxxix. cap. i. Cassium Heminam

ex antiquis authorem esse primum è Medicis venisse Romam Peloponneso Archagatum, (qui jus Quiritium obtinuit) L. Æmilio, & M. Livio Coss. anno V. C. quingentesimo trigesimo quinto. Neque mirum ferocem Romanorum gentem, & Marti prius, quam Minervæ additiorem, serius Medicinam accepisse, cum idipsum de alijs etiam disciplinis conqueratur Cicero I. *Tusc.* & de ipsa Philosophia, quam iacuisse ad suam scribit ætatem, nec ullum habuisse lumen literarum Latinarum, *Grammatica* (scribit Suetonius de illustr. Grammaticis) olim Romæ ne in usu quidem, nedum in honore ullo erat, rudi scilicet, ac bellicosa etiam tum civitate, nec dum magnopere liberalibus disciplinis vacante. Idem libro de clar. rhet. id de Rhetorica testatur, quam etiam Romæ olim exerceri prohibitam ex edictis demonstrat. Paullatim tamen (inquit) & ipsa utilis, honestaq; apparuit, multique eam præsidij causa, & gloriæ appetiverunt. Idem de Medicina liceat dicere. Quid ergo? damnatam à Catone rem utilissimam credimus? Minimè hercle: subiicit enim in epist. apud Plin. qua medicina se & coniugem ad longam senectam perduxerit. Quemadmodum igitur ob abusum rei usus tollendus non est, & nemo Lycurgum vites extirpantem, quod nimia vini ingurgitatio inebriaret, laudandum censeret: ita nec artem quampiam profitentium vitia & imposturæ derogare debent artis dignitati. Sed discernen-

scernendus Medicus celer atque fidelis, & apprime doctus, qui cum Homero dici mereatur $\rho\omicron\lambda\acute{\omega}\nu\ \acute{\alpha}\nu\tau\acute{\alpha}\xi\iota\textcircled{\text{C}}$, ac fere $\iota\acute{\sigma}\theta\epsilon\textcircled{\text{C}}$ cum Hippocrate, ab isto, quem idem dixit histrioni similem, Medici personam agere. Hic, qui unicâ sepè literâ plus est quam medicus (ut cum Plauto alludam) cum neque natare, neque literas noverit, multa tamen, ut imperitæ plebi & mulierculis præcipuè glaucoma ob oculos objiciat, incondita blaterare, & Thraſonum more gloriari solet, quibus vulgo nonnunquam imponit;

----- οἱ γὰρ σοφοῖς

Φαῦλοι, παρ' ὀχλῶ μωρικώτεροι λέγειν. namque
*Apud eruditōs qui nihil valent, apud
 Plebem imperitam, præminent facundiâ.*

Sæpius vero ille loquentia sua alijs molestus est, & ægro morbum auget, ut de loquaci Medico optimè dixerit Comicus,

$\iota\alpha\tau\rho\varsigma\ \acute{\alpha}\delta\acute{\omicron}\lambda\epsilon\chi\textcircled{\text{C}}\ \nu\omicron\sigma\acute{\epsilon}\nu\tau\iota\ \pi\acute{\alpha}\lambda\iota\nu\ \nu\acute{\omicron}\sigma\textcircled{\text{C}}.$

Medicus loquax secundus ægro morbus est.

Sed hæc personis imputentur. Quibus etiam satisfactum Montano volumus, cum scribit ex Plinio, nullam artem Medicina inconstantior fuisse. Nam ille, quos adducit, dum experimenta per mortes agerent, eam sæpius præ incitiâ mutarunt. Inter eos fucus ille Thessalus, qui, de patris textrina prodiens, longam hanc artem se sex mensium spatio edoctrum promittebat, testante & ridente Galeno. Inter eos quoque

quoque Themison, cuius, mala senectutis enumerans, meminit Iuvenalis,

Quot Themison agros autumnno occiderit uno.

Neque mirum, nam liberalitate Romanorum illecti Græculi docti indoctique passim, nullo artium præsidio instructi. Medicinam illotis manibus arripiebant, & ut plurimos in sui admirationem pellicerent (quod fructuosiore redderat artem) quisque nova & inaudita veteribus comminisci cœpit. Hinc illæ lacrymæ, & statim tres Medicorum sectæ, de quibus Ausonius,

----- triplex quoque forma medendi,

Quæ logos, & methodos, cuiq; experientia nomen

Istorum vanitates peculiari libello abunde Galenus refutavit. At qui Medicinam inconstantiæ accusant, non Nævium, aut Plautum, ut ait ille, sed ne Theologiam commemorem, Artes omnes, in quibus non idem omnes sentiunt, ipsamque Philosophiam accusant, quam à Socrate acceptam in varias sententias sectasque distraxere discipuli. Hippocrates, ut scribit Macrobius, tam fallere, quam falli nescivit. Sed ille, rarissima avis in terris, etiam suo tempore conquestus est Medicos fama quidem multos, opere vero perpaucos esse. Grammaticus, inquit Ammian. Marcellinus, locutus est interdum barbarè, & absurdè cecinit musicus, & ignoravit remedium medicus: at non idè grammatica, nec musica, nec medicina contemnenda est. Vnde præclare Tullius, signa ostenduntur

ostenduntur, ait, ab his rerum: in his si quis erraverit, non Deorum natura, sed hominum coniectura peccavit.

Porro à veritate alienum est, quod putat Montanus, omnibus Medicorum præscriptis nil aliud effici, quam ut venter expurgetur: neque minus, ridiculè dubitat, an non Natura certo more modoque excrementis istis, velut fœce vinum, opus habeat, ac proinde inutiliter evacuentur. Quanto melius vel Imp. Claudius? qui, tantum abest, ut crassiores cibi reliquias in alvo diutius stagnare sanum censeret, meditatus scribitur à Suetonio edictum, quo veniam daret flatum crepitumque ventris in convivio emittendi, cum periclitatum quendam præ pudore ex continentia reperisset. Fortasse bonus vir disciplinam Stoicorum sequutus fuit, qui, teste Cicerone, crepitus aiebant æque liberos, atque ructus esse oportere. Sed & sua adhuc confirmantem audiamus Montanum. Nam & sanos, inquit, aliquando videre est subito in vomitum, vel alvi fluorem incidere, nulla prius cogente necessitate, aut subsequente commodo, imò quandoque detrimento. Vis causam Montane, dabit Hipp. qui in Aphor. *In perturbationibus alvi, inquit, & vomitionibus, quæ sponte fiunt si qualia oportet purgari purgentur, confert, & facile ferunt: sin minus, contra fit.* Exempla non afferam ex Medicis, qui tibi suspecti, sed ex Tullio unum pro multis, epistola ad uxorem, *χολὴν ἀκρατον, noctu*

noctu eieci, statim ita sum levatus, ut mihi Deus aliquis medicinam fecisse videatur. At hoc artis, & artificum est, ea modò purgare, quæ purgari debent, & hoc ægris confert, & bene ferunt. Ac quamvis à Platone, quem citat Montanus, & à Plutarcho similia afferantur, censent tamen Medici iure optimo excrementa, quæ tum copia, tum qualitate naturæ molesta & adversa sunt, non esse retinenda, sed protinus excernenda, sanguinemque ab impuritatibus vindicandum. Si enim, quod & vulgus novit, externum aliquod membrum, quoties correptum gangræna aut sphacelo corrumpitur,

Ense recidendum est, ne pars sincera trahatur; cui quæso verisimile fieri possit naturam vitiosis & excrementitijs fœcibus conservari, aut illas, ne malum serpat, non esse expurgandas? Neque omnia medicamenta, ut vult, aliquam partem noxiam obtinent: ac quod nonnullis inest, arte corrigitur, vel aufertur. Et quemadmodum nemo non lintea sapone, aut nitro (nam hac similitudine utitur Plutarchus) detergere malit, quam ut sordibus imbuta consumantur: ita etiam corpora ægra & vitiosis humoribus repleta, alijsque impuritatibus inquinata purgare præstat medicamento non adeò forte benigno, cum duro nodo durus debeat cuneus, quam permittere ut corpus hoc corporum omnium nobilissimum, internis vitiiis consumptum, stultitiæ nostræ poenas luat.

Sed

Sed tandem, inquires, manum de tabula. Credo siquidem te non minus iamdudum legendo, quam me scribendo lassatum. Et hæc sufficere possunt epistolæ præcipue cum singulis Montani argumentis de verbo ad verbum vernaculo sermone, ut & illo scripsit, publice responderim. Interim eum cum calculi doloribus plorare, & te Medicinæ faventem, ne unquam ea egeas, voveo, atque gaudere jubeo. Dordrechtii xi. Kal. Aug. CIO IO CXXXI.

FINIS.

ENCOMIA MEDICINÆ;

Def. ERASMI ROTERODAMI,
HIERONTMI CARDANI,
PHILIPPI MELANCHTHONIS.

ROTTERODAMI
Sumptibus ARNOLDI LEERS.
CICICXLIV.

ERAS. ROTERO. D. HENRICO
Afinio Lyrano, insigni Medico. S. D.

NVper dum Bibliothecam recenseo doctissi-
me Afini, venit in manus oratio quædam
olim mihi nihil non experienti, in laudem artis
Medicæ declamata, continuo visum est orationem
non optimam optimo dicare medico, ut vel tui
nominis lenocinio studiosorum centurijs com-
mendetur. Erit hoc interim mei in te animi qua-
lecunque documentum, dum dabitur aliud, nostra
necessitudine dignius, Bene Vale. Louanij. III.
Idus Mart. Anno M. D. XVIII.

DES. ERASMJ

ROTTERODAMI.

DECLAMATIO IN LAUDEM

ARTIS MEDICÆ.

VO sapius est ars medicinæ, me-
 ditatis & elaboratis orationibus hoc
 ex loco, apud plerosque vestrum
 prædicata, idque à viris singulari
 facundia præditis, auditores cele-
 berrimi, hoc mihi sane minus est fiducia, me vel
 tantæ rei, vel aurium vestrarum expectationi sa-
 tis facturum. Neque enim rem prope divinam,
 nostra facile assequetur infantia, neque vulgaris
 oratio de re toties audita, tædium possit effugere.
 Verum tamen ne salutari maiorum instituto vide-
 ar deesse, qui solemnem encomio iuventutis animos
 ad huius præclaræ scientiæ studium, admiratio-
 nem, amorem excitandos, accendendos, inflam-
 mandosquæ censuerunt, experiar & ipse pro mea
 virili (Siquidem me dicente adiutabit vestra tum
 attentio, tum humanitas, favore candido prose-
 quentes, quem ad hoc muneris vestra adegit au-
 toritas) medicæ facultatis dignitatem, autorita-

84 DES. ERASMI ROTERODAMI,
tem, usum necessitatem, non dicam explicare,
quod prorsus infiniti fuerit negotij, sed summa-
tim modo perstringere, ac veluti confertissimas
locupletissimæ cujuspiam reginæ opes, per tran-
sennam ut aiunt, studiosorum exhibere conspe-
ctibus. Cuius quidem ea vel præcipua laus est.
Primum quod nullis omnino præconijs indiget,
ipsa abunde per se vel utilitate, vel necessitate
commendata mortalibus. Deinde quod toties
jam à tam præclaris ingenijs prædicata, semper
tamen novam laudum suarum materiam, ingenijs
etiam parum fœcundis ex sese suppeditat, ut ni-
hil necesse sit eam vulgato more invidiosis illis
contentionibus, non sine ceterarum disciplinarum
contumelia de prædicare. Quid illud magis me-
tuendum, ne domesticas illius dotes, ne germa-
nam ac nativam amplitudinem, ne maiestatem
humana conditione maiorem, mortalis oratio
non assequatur. Tantum abest, ut vel aliena con-
tumelia, vel ascititijs Rhetorum fucis, aut ampli-
ficationum præstigijs sit attollenda. Mediocrium
est formarum, deformiorum comparatione aut
cultus lenocinijs commendari. Res per se vere-
que præclaras, satis est vel nudas oculis ostendisse.
Iam primum enim (ut ad rem festinemus) reli-
quæ artes, quoniam nulla non magnam aliquam
vitæ commoditatem attulit, summo quidem in
pretio fuere. Verum medicinæ quondam tam
dulcis experientia, ut eius authores, aut plane pro
dijs

dij habiti sint, velut Apollo, & hujus filius Æsculapius (quod ait Plinius) singula quosdam inventa deorum numero addiderunt, aut certe divinis honoribus digni sint existimati, velut Æsclepiades, quem Illyrici numinis instar receptum, Herculi in honoribus æquarunt. Non quidem probo quod fecit antiquitas, affectum sane ac iudicium laudo, quippe quæ recte & senserit & declaravit, docto fidoque medico nullum satis dignum præmium persolvi posse. Etenim si quis secum reputet, quam multiplex in corporibus humanis diversitas, quanta ex ætatibus, sexu, regionibus, cælo, educatione, studijs, usu, varietas, quæ infinita in tot millibus herbarum (ne quid interim dicam de cæteris remedijs) quæ alibi aliæ nascuntur discrimina. Tum quot sint morborum genera, quæ trecenta nominatim fuisse prodita scribit Plinius, exceptis generum partibus, quarum omnium quam nullus sit numerus, facile perpendet, qui tantum norit quot formas in se febris vocabulum complectatur, ut ex uno cætera estimentur, exceptis his, qui quotidie novi accrescunt, neque secus accrescunt, quam si de composito cum arte nostra bellum suscepisse videantur. Exceptis venenorum plus mille periculis, quorum quot species sunt, tot sunt mortis genera, totidem remedium differentias flagitantia. Exceptis casibus quotidianis, lapsuum, ruinarum, ruptionum adustionum, luxationum, vulnorum, atque his

86 *Def. ERASMI ROTERODAMI,*
consimilium quæ prope cum ipso morborum ag-
mine ex æquo cęstant. Denique qui cogitet,
quanta sit in corporum cęlestium observatione
difficultas, quę nisi cognoris, sæpenumero ve-
nenum erit, quod in remedium datur. Ne quid
interim commemorem, sæpe fallaces morborum
notas, sive coloris habitum spectes, sive lotij si-
gna rimeris, sive pulsus harmoniam observes, ve-
lut hoc agentibus malis, ut hostem medicum fal-
lant, & imponant, Tantum undique sese effun-
dit difficultatum, vt mihi difficile sit omnes vel
oratione prosequi. Sed ut dicere cęperam, has
omnes rerum varietates studio persequi, obscuri-
tates ingenio assequi, difficultates industria per-
vincere, ac penetratis terrę fibris, excussis undi-
que totius naturę arcanis, ex omnibus herbis,
fruticibus, arboribus, animantibus, gemmis, ex
ipsis denique venenis, cunctis humanę vitę malis,
efficacia quærere remedia, atque horum oppor-
tunum usum, ex tot autoribus, tot disciplinis, imo
& ab istis sideribus petere. Hęc, inquam, tam
abdita rimari cura, tam ardua viribus animi adipi-
sci, tam multa memoria complecti, tam neces-
saria ad salutem universi mortalium generis in
commune proferre, nonne prorsus homine maius
ac plane divinum quiddam fuisse videtur; Absit
invidia verbis. Liceat id quod vero verius est in-
genue prædicare. Non me iacto sed artem ipsam
essero. *Etenim si dare vitam proprium dei munus est,*
certe

certe datam tueri, iamque fugientem retinere, deo proximum fateamur oportet. Quanquam ne prius quidem illud, quod nos soli deo proprium esse volumus, medicorum arti detraxit antiquitas, ut credula ita gratissima. Nam Æsculapij quidem ope Tyndaridam & post eum complures ab Orco in lucem redisse credidit. Æsclepiades hominem exanimatum, elatum, comploratumque ab rogo domum vivum reduxisse legitur. Xanthus historicus catulum Leonis occisum, præterea & hominem quem Draco occiderat, vitæ redditum fuisse posteris prodidit, herba quam halin nominat. Ad hæc Iuba in Africa quendam herba revocatum ad vitam testis est. Neque vero laboraverim, si sint apud quos hæc fide careant. Certe (quod agimus) admirationem artis, tanto magis implent, quanto magis supra fidem veri sunt, & immensum esse fateri cogunt, id quod vero superfit. Quanquam quantum ad eum attinet; qui vitæ redditur, quid refert, utrum anima denuo in artus relictos divinitus reponatur, an penitus in corpore sepulta, morbique victoris oppressa viribus arte curaque medici suscitetur atque eliciatur, iamque certo migratura retineatur? An non pene paria sunt, mortuum restituere, & mox moriturum servare? Atqui permultos nominatim recenset Plinius libro historiæ mundanæ septimo, qui iam elati partim in ipso rogo, partim post dies complures revixerint. Miraculum est, quod

88 *Def.* ERASMI ROTERODAMI,
paucis dedit casus. Et non magis mirandum, quod
quotidie multis largitur ars nostra? Etiam si hanc
deo Opt. Max. debemus, cui nihil non debemus
ne quis hæc à me putet arroganti⁹ dicta quàm ve-
rius. Con plurimum morborum ea vis est, ut certa
mors sint, nisi præsens adsit medicus, vel uti stupor
is, qui mulieribus potissimum solet accidere, ueluti
syncopis profunda, paralysis, apoplexia. Neque
desunt ulli vel seculo, vel genti sua in hanc rem
exempla. Hic qui mortem ingruentem arte sua
depellit, qui vitam subito oppressam revocat
nonne ceu numen quoddam dextrum ac propi-
tium semper habendus est? Quot censes homi-
nes ante diem sepultos fuisse priusquam medico-
rum solertia, morborum vires, & remediorum na-
turas deprehenderat? Quot hodie mortalium
millia vivunt, valentque, qui ne nati quidem es-
sent, nisi eadem hæc ars, & tot nascendi discrimi-
nibus remedia, & obstetricandi rationem re-
perisset? Adeo statim in ipso vitæ limine, & na-
scens, salutarem medicorum opem, miserabili vo-
ce implorat. Horum arti vitam debet, & qui non-
dum vitam accepit, dum per eam prohibentur a-
bortus, dum mulieri feminis recipiendi, retinen-
dique vis confertur, dum pariendi facultas datur.
Quod si vere dictum est illud, Deus est juvare
mortalem, profecto mea sententia aut nusquam
locum habebit illud nobile græcorum adagium
ἀνθρώπου ἀνθρώπου δαιμόνιον, aut in medico fido
pro-

proboque locum habebit, qui non iuvat modo, verumetiam servat. An non igitur ingratitude ipsa videatur ingrator, ac ipsa propè vita indignus qui medicinam alteram secundum deum vitæ parentem, tutricem, servatricem, vindicem, non amet, non honoret, non suspiciat, non veneretur? Cuius presidij nunquã ulli non est opus. Nam reliquis quidem artibus, nec semper, nec omnes egemus. Hujus vtilitate mortalium omnis vita constat. Nam fac abesse morbos, fac omnibus prosperam adesse valetudinem, tamen hanc qui poterimus tueri, nisi medic⁹ ciborum salutarium ac noxiorum discrimen, nisi totius victus, quam græci dietam vocant, rationem doceat. Grave mortalibus est onus senectæ, quam non magis licet effugere quam mortẽ ipsam. Atque ea medicorũ opera multis contingit, tum seri⁹, tum multo etiam levior. Neque enim fabula est quinta, quam vocant essentia, senio depulso hominem velut abiecto exuvio reiuvenescere, cum extent aliquot huius rei testes. Neque vero corporis tantum quæ vilior hominis pars est, curam gerit, imò totius hominis curam agit, etiamsi Theologus ab animo, medicus à corpore sumat initium. Si quidem propter arctissimam amborum inter se cognationem & copulam, ut animi vitia redundant in corpus, ita vicissim corporis morbi animæ vigorem aut impediunt, aut etiam extinguunt. Quis æque pertinax suasor abstinentiæ, sobrietatis, mode-

90 *Def.* ERASMI ROTERODAMI,
moderandæ iræ, fugiendæ tristitiæ, vitandæ cra-
pulæ, amoris abijciendi, temperandæ veneris, at-
que medicus? Quis efficacius suadet ægroto, ut
si vivere velit, & salutarem experiri medici opem,
prius animum à vitiorum colluvie repurget? I-
dem quoties vel diete tica ratione, vel ope phar-
maceutica bilem atram minuit, labantes cordis vi-
res reficit, cerebri spiritus fulcit, mentis organa
purgat, ingenium emendat, memoriæ domici-
lium sarcit, totumque animi habitum commutat
in melius, nonne per exteriorem ut vocant ho-
minem, & interiorem servat. Qui Phreneticum
Lethargicum, maniacum, syderatum, lympha-
tum restituit, nonne totum restituit hominem?
Theologus efficit ut homines à vitijs resipiscant,
at medicus efficit ut sit qui possit resipiscere. Fru-
stra ille medicus fit animæ, si iam fugerit anima,
cui paratur antidotus. Cum impium hominem
subito corripit paralyfis, apoplexia, aut alia quæ-
dam præsentanea pestis, quæ vitam prius adimat,
quam vacet de castiganda cogitare vita, hunc qui
restituit, alioquin infeliciter in suis sceleribus se-
peliendum, nonne quodammodo tum corpus,
tum animum ab inferis revocat? In eum certe
locum reponit hominem, ut ei in manu jam sit,
si velit æternam mortem fugere. Quid suadebit
lethargico Theologus, qui suadentem non au-
diat? Quid movebit phreneticum, nisi medicus
prius atram bilem repurgarit? Pietas ceteraque
virtutes,

virtutes, quibus christiana constat felicitas, ab animo potissimum pendent, haud inficior. Cæterum quoniam is corpori illigatus, corpore is organis velit nolit utitur, fit ut bona pars bonæ mentis à corporis habitu pendeat. Per multos homines infelix corporis temperatura, quam græci modo *κράσιον*, modo *σύστημα* vocant, velut in vitos ac reclamantes, ad peccandum pertrahit, dum animus infessor frustra moderatur habenas, frustra subdit calcaria, sed equum ferocientem, in præcipitium sequi cogitur. Animus videt, animus audit, sed si oculos occuparit glaucoma, si aurium meatus crassus humor obsederit, frustra vim suam habet animus. Odit animus, irascitur animus, aut vitiosus humor mentis organa obsidens in causa est, ut oderis, quem amore dignum iudices, irascaris cui nolis irasci. Philosophiæ summam in hoc sitam esse fatetur Plato. Si rationi pareant affectus, atque ad eam rem præcipuus est adiutor medicus, hoc agens, ut ea pars hominis vigeat sapiatque cuius arbitrio geruntur, quæcunque cum laude geruntur. Si hominis vocabulo censentur indigni qui pecudum ritu rapiuntur cupiditatibus, huius nominis dignitatem bona ex parte debemus medicis. Id cum maximum sit in singulis ac privatis, quanto præclarius est beneficium, cum id prestatur in principe? Nulla fortuna magis est obnoxia malis huiusmodi, quam felicissimorum regum. Quos autem rerum tumultus ciet unius homunculi vitia-

92 *Des.* ERASMI ROTERODAMI,
tum cerebrum? Frustra reclamant qui sunt â consi-
lijs, furis o princeps, ad te redi, ni medicus ar-
te sua, neque volenti, neque sentienti suam men-
tem reddiderit. Si Caligulæ fides adfuisset me-
dicus non usque ad pugionam ac venenorum scri-
nia in perniciem humani generis insanisset. At-
que ob eam sane causam publica consuetudine re-
ceptum est apud omnis orbis nationes, ne prin-
ceps usquam gentium agat absque medicis. Pro-
inde cordati principes, nulli unquam arti plus
honoris habuerunt, quam medicinæ. Quan-
doquidem Erasistratus (ut reliquos taceam) Ari-
stotelis ex filia nepos, ob Antiochum regem sana-
tum centum talentis donatus est â Ptolomæo hu-
jus filio. Quin & divinæ literæ iubent medico
suum haberi honorem, non tantum ob utilitatem
verumetiam ob necessitatem, ut in cæteros bene-
meritos ingratitude sit, in medicum impietas,
quippe qui tanquam beneficij divini adiutor, id
arte sua tuetur, quod optimum nobis & charissi-
mum largitus est deus, videlicet vitam. Parenti-
bus nihil non debemus, quod per hos vitæ mu-
nus accepisse quodammodo videmur. Plus mea
sententia debetur medico, cui toties debemus,
quod per hos vitæ munus accepisse quodammodo
videmur. Plus mea sententia debetur medico, cui
toties debemus. Pietatem debemus his, qui ho-
stem à cervicib' depulit, & medico non magis de-
bemus, qui pro nobis servandis cum tot capitalibus
vitæ hostibus quotidie depugnat? Reges ceu deos
suspiciamus

susplicimus quia vitæ, necisq; ius habere creduntur, qui tamen ut possint occidere, certe vitã non aliter dare possunt, nisi quatenus non eripiunt, quemadmodum seruare dicuntur latrones, si quem non iugulent, nec aliam tamen vitam dare possunt, quam corporis. At quanto propius ad divinã benignitatem accedit medici beneficiũ. Hominem iam inferis destinatum, arte, ingenio, cura, fideq; sua, velut ex ipsis mortis faucibus retrahentis? Alijs in rebus profuisse sit officium, cæterum in certo corporis animiq; periculo seruasse plusquam pietas est. Adde his quod quicquid in homine magnum est, eruditio, virtus, naturæ dotes, aut si quid aliud, id omne medicorum arti acceptum feramus oportet, quatenus id seruat, sine quo ne reliqua quidẽ queant subsistere. Si omnia propter hominem, & hominem ipsum seruat medicus, nimirum omnium nomine gratia debetur medico. Si non vivit, qui vivit morbis obnoxius, & vitam salubrem aut reddit, aut tuetur medicus, an non convenit hunc ceu vitę parentem agnoscere? Si res exoptanda est immortalitas, hanc medicorum industria, quoad licet meditatur, quæ vitam in longum prorogat. *Quid enim hic notissima referam exempla, Pythagoram, Chrysiptum, Platonem, Catonem Censorium, Antonium Castorem,* cumque his innumerabiles, quorum pleriq; medicinæ observatione, vitam ab omni morbo liberam, neque fatigante ingenij vigore, neque concussa memoriæ soliditate, neque fractis aut labefactis sensibus, ultra centesimum annum prorogarunt. An non
istuc

94 *Def. ERASMI ROTERODAMI,*
istuc est immortalitatis quam speramus, hic iam
nunc imaginem quandam exhibere? Christus
ipse immortalitatis autor ac vindex vnicus, cor-
pus assumpsit, mortale quidem illud, sed tamen
nullis morbis obnoxium. Crucem non horruit,
morbos horruit. An non plucherrimum fuerit,
nos principem nostrum in hoc quoque pro viribus
imitari? Apostolos quorum neme ferè non mul-
tam vixit atatem, cæsos legimus interfectos legi-
mus ægrotasse non legimus. Quocunque pacto
hoc illis contigit, certe prestat idem ars medico-
rum, quod illis præstitit sua felicitas. Nec enim
audiendos arbitror, qui nobis non minus indocte,
que impudenter solent illud obijcere. Virtus in
infirmirate perficitur somniantes Paulum gravi
capitis dolori fuisse obnoxium, cum ille infirmita-
tem vel animi tentationem, vel quod vero propi-
us est, improborum hominum molestam insectati-
onem appellet. Atque idem ille Paulus, inter a-
postolicas dotes donum curationis recensuit. Iam
auget & illud non leui argumento medicinæ glo-
riam quod & Cæsarearum legum maiestas, &
pontificiorum autoritas sese ultro medicorum iu-
dicio submittit, velut in quæstionibus pubertatum,
partuum ac veneficiorum. Item in quæstionibus
aliquot matrimonium facientibus. O nova dig-
nitas medicinæ. Agitur de capite hominis & iu-
diciis sententia pendet ex medici præiudicio. Sum-
mi pontificis pietas, si quid indulget in nonnullis

non

non aliter indulget nisi medicorum accedat calculus. Atque in decretis Romanus pontifex, episcopum eum qui delatus fuerat tanquam foedo immanique morbo obnoxius, ex medicæ rei iudicio censet aut amouendum episcopatu, aut suo loco restituendum. *Dirus autem Augustinus ex medicorum consilio fieri iubet quidque faciendum est, etiam si nolit ægrotus.* Idem honorem medico debitum, hoc est artis & industriæ præmium, recte eripi scribit ab eo qui detinet, velut ab iniusto possessore, & quod alienum est mala fide occupante. Quin ij quoque qui conceptis præcaminibus, dæmones impios è corporibus humanis exigunt, non raro in consilium adhibent, velut in his morbis, qui secretis rationibus, quædam sensuum organa spiritusque vitiant, & adeo dæmoniacani speciem imitantur, ut nisi à peritissimis medicis discerni non quæant, siue sunt crassiores aliqui dæmones, ut fertur illorum varia natura qui medicam etiam opem, sentiant, siue morbus adeo penitus intimis animi recessibus insidet, ut a corpore videatur alienus. In cuius rei fidem dum ex innumeris mihi compertum exemplum refero, quæso ut me patienter audiatis. Panaceum celeberrimi nominis medicum adolescens colui, is me teste quendam restituit nomine Phlyarium, patria Spoletanum, qui ex vermibus in novum mania genus inciderat, ita ut in morbo probe teutonice loqueretur, quod (uti constabat) sanus nunquam potuerat. Quis
impe.

imperitus rei medicę, non hunc demoniacum vel dei crasset etiam? At is hominem facili paratoq; remedio menti reddidit. Redditus sibi teutonice nec loquebatur, nec intelligebat. Quod si quis hunc vere demoniacum fuisse contendat, ea sanè res vel maxime medicorum illustrat artem, cui compertum est, & dæmones impios parere, quemadmodum in restituenda vita, ita & in exigendis spiritibus divinę virtutis tum ministrę, tum æmulę. Neque vero deerant, qui factum hoc magicis artibus tribuebant, quorum ego calumniam, arti nostrę glorię laudique verto, per quam ea præstantur, quę vulgus hominum humanis viribus præstari posse non credit. Optimo igitur jure, priscis seculis, cum nondum sordidi quæstus & spurcæ voluptates vitiaffent omnia, medendi ars inter omnes una, divinis ac summatibus viris, opulentissimis regibus, clarissimis senatoribus præcipue cordi fuit, nec alia mortalium generi gratior. Siquidem Moses ille magnus, non alia ratione, quã artis medicę cibos suos distinxisse creditur. Orpheus Græcorum vetustissimus, de viribus herbarum nonnulla prodidisse legitur, Homerus ipse, citra controversiam, unicus ingeniorum fons, plurimus est, & in herbarum commemoratione, & in laude medicorum. Is, & Moly, nobis depinxit, herbarum omnium teste Plinio, laudatissimam, efficacem adversus veneficia. Cuius inventionem Mercurio tribui, hac Vlysses suum adversus

adversus Circes pocula præmuniens. Idem nepentes indicat in convivijis adhibendum, quod mœrorem tristitiamque discutiat. Porro Machaonem, Pæonem, Chironem, Podalirium, ut hac arte præstantes, sæpicule non sine honore commemorat, quorum arte non solum heroibus, verum ipsis etiam dijs subventum esse fingit. Illud videlicet subindicans, summis etiam principibus medicorum præsidijis opus esse. Atque horum vitam medicis in manu esse, qui in cæteros omneis ius vitæ ac necis habere videntur. Quid quod idem poeta, libro Iliados undecimo hujus artis professionem longe pulcherrimo nobilitavit elogio? cum ait. Vnum medicum pluris habendum, quam cæterorum hominum permultos. Rursum alibi, medicum ita notat, ut dicat eum eruditum in omnibus, palam testans id quod res est, hanc artem non una aut altera disciplina, sed omnium artium cognitione circuloque, tum præter exactum ingenium, multo etiam rerum usu constare. Pythagoras ille Samius, cui divinitatem quandam tribuebat antiquitas, de naturis herbarum nobile volumen reliquisse legitur. Atque ut Platonem, Aristotelem, Theophrastum, Chrysippum, Cætonem Censorium, Varonem præteream, quibus studio fuit, hanc artem suis vel studijs, vel negocijs admiscere. Mithridatem Ponti regem, non perinde regnum, alioqui locupletissimum, non tam unius & viginti linguarum miraculum, quam

G

rei

98 *Def.* ERASMI ROTERODAMI,
rei medicæ peritia nobilitavit, vereque magnum
virum declaravit, qui artis huius commentatio-
nes, & exemplaria, effectusque in arcanis reli-
quit, ut autor est Plinius. Cuius & hodie, no-
bile Theriacæ genus nomine celebratur. Nunc
fere regium habetur, aleam ludere, venari, nu-
gas agere. At olim populi Romani principibus,
nihil magis erat curæ, quam ut ex longinquo no-
vis importandis herbis, rem medicam adjuvarent,
neque populo illi tum orbis domino non aliud e-
rat munus gratius. Quid quod Christus ipse disci-
plinarum omnium & autor & princeps sese non
Iureconsultum, non Rhetorem, non Philosophum
sed medicum professus est, dum de se loquens, ne-
gat opus esse medico ijs qui bene habeant, dum Sa-
maritanus vulneribus oleum ac vinum infundit,
dum sputum terræ mixtum illinit oculis cæci.
Quid quod idem, hac potissimum commendati-
one, cum adhuc orbi esset ignotus, sese paulatim
in animos atque affectus hominum insinuavit ?
Non auro, non imperijs, sed morborum remo-
dijs. Quod ille nutu fecit, nempe deus, hoc me-
dicus pro virili sua, cura imitatur. Neque deest
his quoque divina vis nimirum medendi viribus,
in huic usum rebus à deo inditis. Nec alio viati-
co magis instruxit Apostolos, mandans, ut hoc
protinus officio sibi devincirent, hospitem, me-
dentes, inquit, morbis illorum, & ungentes o-
leo. Paulus ille magnus dum Timotheo suo mo-
dicum

dicum vini præscribit usum, ad fulciendam stomachi imbecillitatem, nonne palam medici partibus utitur? Sed quid hoc mirum in Apostolo, cum Raphael angelus, Thobix cæcitati medicans, hinc nomen etiam invenerit, apud arcanarum rerum studiosos? O cœlestem, vereque sacram disciplinam, cuius cognomento divinæ illæ mentes insigniuntur. Inter mortales alij alias artes vel discunt, vel profitentur, hanc unam oportebat ab omnibus disci, quæ nulli non est necessaria. Sed o heu perversissima hominum iudicia, Nemo nescire sustinet, quis nummus legitimus sit, quis adulterinus, ne quid fallatur in re vilissima, nec scire studio est, quibus modis id quod habet, optimum tueatur. In numismate non credit alienis oculis, in negotio vitæ ac sanitatis clausis quod dicitur oculis, sequitur alienum iudicium. Quod si totius artis absoluta cognitio, non potest nisi paucis contingere, quam totam v tam huic uni studio dedicant, certe partem eam, quæ ad tuendam valetudinem pertinet, non conveniebat quenquam nescire. Etiam si bona pars difficultatis, non ab ipsa arte, sed ab improborum medicorum vel inscitia, vel ambitione proficiscatur. Semper apud efferas etiam ac barbaras nationes sanctum ac venerabile fuit amicitix nomen. Atque is egregius habetur amicus, qui se fortunæ utriusque comitem sociumque præbebat, quod vulgus amicorum velut hirundines æstate, rebus secundis adsint, rebus

100 Def. ERASMI ROTERODAMI,
adversis, quemadmodū illę ingruente bruma devo-
lant. At quanto syncerior amic⁹ medic⁹, qui Seleu-
cidum avium exemplo, quas narrant nusquā à Casij
montis incolis conspici, nisi cum illarum præsidio
est opus adversus vim locustarū fruges vastantium
rebus integris ac lætis nusquam sese ingerit, in pe-
riculis, in his casibus, in quibus uxor ac liberi saepe
deserunt hominem, velut in phrenesi, phthiriasi, in
peste solus medic⁹ constanter adest, & adest non in
utili officio quemadmodum pleriq; cæterorum, sed
adest opitulatur⁹, adest pro capite periclitantis cum
morbo dimicans, nonnunquam suo quoq; periculo.
Et ô plusquam ingratos, qui talis amici officio ser-
vati, iam depulso periculo medicū odisse possunt,
ac non potius parentis vice colunt ac venerantur.
Vulgare amicū, qui subinde salutat obvium, ad cœ-
nam rogant qui latus claudit officio pensant, & ta-
lẽ amicū ubi desierint egere averfantur? & ob hoc
ipsum averfantur, quod intelligant illius officio
nullam meritis parẽ gratiam rependi posse. Quod
si is optimus vir est qui maxime prodest reipub. ars
hæc optimo cuique viro discenda est. Iam vero si
qui sint, qui rerum pretia malint utilitate quæstu-
que metiri (licet hæc ars diviniore est, quam ut
huiusmodi rationibus sit æstimanda) ne hac qui-
dem parte cuiquam aliarum cedit artium. Neque
enim ulla magis fuit frugifera, & ad rem subito
parandam æque præsentanea. Erasistratus cuius an-
te memini, à rege Ptolomeo, Critobulus ab A-
lexandro Magno, præmijs ingentibus ac vix cre-
dendis

dendis donati leguntur. Quanquam quod tandem præmium non exiguum videatur, repensum servatori capitis pro cuius unius salute tot hominum milia depugnabant? Quid ego nunc commemorem Cæsios, Carpitanos, Aruncios, Albutios, quibus Romæ tum apud principem, tum apud populum immodicum quæstum fuisse refert Plinius. Quanquam quid nos hæc ex prisca ætatib⁹ repetim⁹, quasi non hodie cuique complures succurrant, quos hæc ars ad Cræsi opes evexerit? Rhetorica, aut poëtica non alit nisi insignem. Musicus ni præcellat, esurit. Iureconsulto tenuis proventus est, ni sit eximi⁹. Sola medicina quomodocunq; doctum alit, ac tuetur, Innumeris disciplinis, infinita rerum cognitione constat res medica & tamen frequenter unum aut alterum remedium alit idiotam, Tantum abest, ut hæc ars sterilitatis damnari possit. Adde quod cæterarum artium non ubique paratus est quæstus. Rhetor frigebit apud Sarmatas. Iuris cæsarei perit⁹ apud Britannos. Medicum quoque terrarum sese contulerit, suus comitatur honos, suum sequitur viaticum, ut in nullam disciplinam verius competat vulgatissimum illud græcorum proverbium, τὸ τέχνησι μὴ πᾶσα γῆ τέφρα. Sed hoc ipsum indignatur Plinius, aut certe apud hunc alij, quæstum esse medicinæ professionem. Major est, fateor hæc facultas, quam ut quæstui lucroque serviat. Sordidarum id est artum, Sed nimis ingratum est, eam solam sua fraudare gratia, cui nulla

102 *Def.* ERASMI ROTERODAMI,
par gratia rependitur. Egregius medicus ceu nu-
men quoddam servat gratis, servat & invitos. Sed
impietas est, non agnoscere numinis beneficium.
Nihil ille moratur mercedem, tu tamen dignus
qui legibus mulcteris ob insignem ingritudi-
nem. Iam haud quaquam me fugit, hanc egregi-
am artem & olim apud veteres audisse male, &
hodie apud indoctos quosdam male audire. Ca-
toni non placuit, non quod rem damnaret, sed
quod ambitionem græcorum professionem non
ferret homo mere Romanus. Isque tantum tribuit
experientiæ, ut artem esse noluerit, sed idem uni-
versam græcorum philosophiam ex urbe pellend-
am censuit. Existimabat homo durus, ad pur-
gandum hominis corpus sufficere brassicam &
crebros vomitus, & tamen ille ipse medicorum
hostis, observatione medicinæ, in extremam us-
que senectutem robur infractum tutatus scribitur.
Solis, inquit medicis summa occidendi impu-
nitas est. At hoc nomine magis suspiciendi boni
medici, quibus cum in manu sit, non solum im-
pune, verumetiam mercede occidere, tamen ser-
vare malunt. Quod possunt facultatis est, quod
nolunt probitatis. Decantatur jam passim in-
ter pocula temulentorum adagium. Qui me-
dice vivit, misere vivit. Quasi vero felicitas sit,
distendi crapula, rumpi venere, turgescere cer-
vicia, sepeliri somno. Sed istos Sycophantas quid
opus est oratione refellere, cum ipsi petulantia
sua

suæ fatis magnas pœnas dant arti, mox podagra
 contorti, paralyfi stupidi, desipiscentes ante tem-
 pus, cæcutientes ante senectutem, iamque prius
 vituperatæ medicinæ, exemplo Stesichori, seram
 canunt palinodiam miseri. Et tamen his licet in-
 dignissimis, artis bonitas non gravatur esse præsi-
 dio quantum licet. Sunt qui mutuato ex ve-
 tere comœdia scommate, vocent medicos
κατοφάτους. Quasi vero non isto nomi-
 ne, vel præcipue laudari mereantur, qui
 quo subveniant hominum calamitatibus, ex
 illa sua sublimitate sese ad hæc sordida deij-
 ciant. Quod si medicis tantum esset superci-
 lij, quantum istis est procacitatis, liceret pas-
 sim impune mori. Verum habet hoc ars no-
 stra cum bonis regibus commune, ut bene fa-
 ciat, ac male audiat. Quod si maxime sunt, ut
 sunt in hoc ordine, qui se pro medicis gerunt,
 cum nihilminus sint quam medici. Si sunt, qui
 pro remedijs venena ministrant, si sunt, qui ob
 quæstum aut ambitionem ægrotis male consu-
 lunt, quid iniquius est, quam hominum vitia in
 artis calumniam detorquere? Sunt & inter sa-
 cerdotes adulteri, inter monachos homicidæ ac
 piratæ, sed quid hoc ad religionem per se opti-
 mam. Nulla tam sancta professio est, quæ
 non alat sceleratos aliquot. Votis quidem omni-
 bus optandum, omnes principes eiusmodi esse
 cujusmodi decet esse, qui censeantur hoc digni-

104 *Def.* ERASMI ROTERODAMI,
nomine. Nec tamen ideo damnandus est prin-
cipatus, quod nonnulli sub eo titulo prædones,
reique publicæ hostes agant. Optarim & ipse
medicos omnes vere medicos esse, nec in his
locum græcorum proverbio πολλοὶ βουκέντω,
πᾶντοὶ Δέτε γῆς ἀροτῆρες. Optarim ab omnibus
eam præstari sanctimoniam, quam Hippocrates
sacramento verbis solemnibus concepto à profes-
soribus exigit. Neque tamen huc non enitendum
est nobis, si à plerisque negligi conspiciamus.
Sed quoniam huius argumenti tanta est ubertas,
uiri præstantissimi, ut difficillimum sit in eo di-
cendi finem invenire, ne non præstem, quod
initio sum pollicitus, tempestivum arbitror, u-
niversas eius laudes summatim complecti. Ete-
nim si per multas res sola commendat antiqui-
tas, hanc artem primam omnium repperit ne-
cessitas. Si scientiam authores illustrent, huius
inventio semper dijs attributa est. Si quod auto-
ritatis addit honos, non alia tam passim ac tam
diu divinos honores meruit. Si magni fiunt,
quæ summis viris probantur, hæc summos re-
ges, hæc primates, non solum delectavit, verum
etiam illustravit. Si difficilia quæ sunt ea sunt
& pulchra, nihil hac operosius, quæ tot disci-
plinis, tantarum rerum pervestigatione usuque
constat. Si dignitate rem æstimamus, quid excel-
lentius, quam ad dei benignitatem proxime ac-
cedere? Si facultate, quid potentius, aut effi-
caciis,

cacius, quam totum hominem certo exitio perituum sibi posse restituere? Si necessitate, quid equè necessarium atque id sine quo nec vivere, nec nasci licet? Si virtute, quid honestius? quam servare genus humanum? Si utilitate, nullius usus neque maior est, neque latius patet. Si compendio, aut hæc in primis frugifera sit oportet, aut ingratißimi mortales. Vobis igitur magnopere gratulor eximij viri, quibus contigit in hoc pulcherrimo genere professionis excellere. Vos adhortor optimi iuvenes, hanc toto pectore complectimini, in hanc nervis omnibus incumbite, quæ vobis decus, gloriam, autoritatem, opes est conciliatura, per quam vos vicissim amicis, patriæ, atque adeo mortalium generi, non mediocrem utilitatem estis allaturi.

DIXI,

HIERONYMI CARDANI

Mediolanensis, medici,

MEDICINÆ
ENCOMIUM.

Nemo, ut opinor, facilius artem a-
 liquam laudavit, quàm qui in ar-
 gumentum inciderit per se abun-
 dans, splendidum atque illustre :
 nemo melius, quam qui quod lau-
 dare proposuit, bene novit : nemo verius quam
 qui tractaverit exercueritque : ob hæc omnia, ar-
 tem medicam & facile & bene ac vere laudare me
 posse spero. Quod si modo neque eloquentia ne-
 que facundia illa polleam, quæ tanto operi sit
 necessaria, nec colores illos ac fucos, qui à rheto-
 ribus addi solent, adijciam : meminerint quæ
 legent, tanto formosiores futuram orationem
 nostram his ornatis apparatus, quanto naturalis
 pulchritudo commentitia atque fucata præstan-
 tior est. Etenim cum oratio per se clara & splen-
 dida futura sit ob artis excellentiam.

Ornari

Ornari res ipsa negat contenta doceri.

Nam seu ad Deos artis origo referatur, autores fuisse existimantur pater & filius, Apollo scilicet & Æsculapius, si Ovidio credimus dicenti :

Inventum medicina meum est, opifexque per orbem.

Dicor, & barbarum subiecta potentia nobis.

Seu ad quoscunque alios prima est inter omnes, & cum ipso humanitatis ortu initium cœpit : nam nihil antiquius esse potuit ea causa, propter quam inventa est, scilicet morbis incommodisque mortalium : non nitatur rationibus ut ostendam quam antiquus fuerit Æsculapius? quam vetus profapia Hippocratis? nam metuo ne potius fabulosa esse illa dicatis, quam de vetustate dubitetis. Itaque his omissis, quæ minus necessaria sunt negotio nostro, quam dubia, ad ea quæ illius præstantiam ostendunt, quanquam mortalibus optanda sit, transeamus. Ea vero in triplici genere collocanda videntur, scilicet utilitatis, pulchritudinis atque nobilitatis. Utilitatis duplex mihi genus esse videtur : tum humano generi, tum ipsis qui eam exercent, maximum afferat emolumentum. Ipsis quidem mortalibus tantum certe affert, ut neque re ipsa, neque exemplo ulla alia ars possit ei comparari. Quid enim maius homini contingere potest quam morientes ad vitam revocare? quod fecisse cum plurimos

rimos medicos constet, etiam mortuos suscitasse quosdam prædicant. Æsculapium enim & Hyppolitum & Tyndaridem à mortuis ad vitam, tum Æsclepiadem clarum medicum quendam à rogo revocasse referunt. Quinetiam alios maius quid morte passos, ut demonio malo obsessos, resolutos, hydropicos, carcinomate laborantes, suspiriosos, calculosos, tabescentes, luxatos, leprosos, cæcos, surdos, obliviosos, claudos, syderatos sanasse melius est, & ipsa quotidiana experientia frequens. Dij quidem hac in parte sola tyrannis, potentiores sunt, quod cum tyranni solum obesse possint, dij ipsi etiam prodelle queant. Quamobrem & partem illam qua ipsi præstant, etiam diviniorem esse atque illis propriam consentaneum est. Quid cum in quibusdam morbis adeo præsentem artis huius opem sentimus, velut in anginosi, synochis, colique doloribus ubi sanitatem morti coniunctam persæpe videre licet? Quamobrem & à Dijs tractatam, & eos qui tractarunt pro Dijs habitos hoc ipso invento, divosque ipsos ea indiguisse, nihil mirum videri debet. Omitto fabulosa de Appolline, ut dixi, & Æsculapio. Christus quem nemo addubitat Deum fuisse, nihil maius egit, nihil frequentius quam quod medicinam, sed suo more (divino scilicet) exerceret, agros omnis generis sanando. Idque etiam per spiritum

rum sanctum discipuli verbis docet dicens : *Marc.*
6. Iacob. c. 5. Ægrotat vestrum aliquis, ad-
 vocet ecclesiæ seniores, qui eum in Domini no-
 mine oleo ungant : pro eoque supplicent : &
 fidei supplicatio egrum servabit, cumque alle-
 vabit Dominus. Ille idem, ubi Dei nomen
 deponit, quasi ex hominibus unus medici as-
 sumpsit. Sic etiam ex veteri lege Helisæus Na-
 amanum Syrum à lepra : angelus Tobiam à
 cæcitate liberavit. Extant & quotidie tabellæ in
 delubris appensæ, illorum qui divinis votis eti-
 am divina ope liberati sunt à morbis : ut opus
 ipsum ac finis in nullo ab his quæ a Dijs impe-
 tramus, dissentiat. Hominum vero qui artem
 exercuerunt, atque ob id à vetustate divinitatis
 nomen & opinionem promeruerint, neque e-
 xempla desunt, Chironis, Machaonis, Poda-
 liri, Hippocratis aliorumque : adeo ut parum
 abfuerit quin Paulus & Barnabas ob id à Lystren-
 sibus pro dijs colerentur : sed mos etiam nunc
 manet. Beatos enim ac sanctos vocamus, at-
 que in Divorum numerum referimus, quorum
 supplicationibus sanitatem languentes adipiscun-
 tur : inter quos non minus ullo alio Rochus,
 vir pauper, ubique colitur : ut constet opini-
 one hominum nihil tam esse divinum, quam
 hominum sanationes. Quinimo & divi ipsi hac
 arte indiguissè, non solum eam exercuisse viden-
 tur. *Homerus,*

Τῶδ' ἐπὶ πείκῃσι ὀδυνήφαστα φάρμακα πεί-
σῶμι. ἤκεσσιτ' ----

De Marte loquens. Ad quos alludit Virgilius de Venere, dum vulneratum Æneam curare student, dicens:

*Hic Venus indigno nati concussa dolore
Dictamnium genetrix Cretea carpit ab Ida.*

Quasi etiam minores dij aut ope huius disciplinæ indigerent, aut non sine ea vellent quemquam curari posse. Quinimo cum Æsculapius in templo Epidaurio ferretur languentes per somnium sanare, aut admonere de ipsa sanatione, non aliud faciebat quam ut conquisita illis ac præcipua auxilia ostenderet. Sed a fabulis rursus (si modo fabulæ sunt) ad Divos nostros redeamus. Ipse Paulus, qui etiam mortuum suscitaverat, Timotheo viro sancto scribens, iubet ut vinum ob ventriculi imbecillitatem assumat: adeo vero hoc magni facit Beatus Augustinus ut parendum medicis adversus etiam constitutiones suadeat. Occasionum vero maximarum rerum, quæ vel ope medica restitutæ sunt, ut in Alexandro Magno, per Philippum medicum: Atheniensibus, ab Hippocrate, dum peste laborarent in Augusto, per Antonium Musam: seu perierint, velut cum per morbum C. Caligula seipsum & imperium Romanum pessum dabat: & cum parum ante nostram ætatem malè curato Bartholdo, militum classis Venetæ præfecto, res non solum Veneta, sed

sed Christiana inclinavit, Turcica evecta est (ne longius repetam) neque ulla ars magis fœcunda est : nec si exempla referre velim, dies ipsa suffectura sit. Sed neque minus ipsi profelloribus utilis, quam languentibus aut etiam his qui sani, quoquo modo illius ope uti volunt. Seu enim nomen seu divitias aut amicos parare velis, disciplina nulla melius aut uberius præstare potest. Omitto rationes, quæ omnibus manifestissimæ sunt, ad ipsa exempla venio. Adeo vero in quibusdam horum claret, ut non solum præcellat, sed sola sit, nulla enim ars esse videtur, imo neque potentia ulla aut dignitas, quæ sine invidia, sine iniuria sineque offensa benefacere possit, quemadmodum ars medica. Divitias quæritis ? hæc dat & tantas & tam repente, ut si exempla referre velim, fabulas narrare videar.

Omitto antiqua, quæ Hippocrati Artaxerxes obtulerit, quæ Phalaris Polycleto Messenio dederit : aut quæ Alexander Magnus Critobulo sanato Philippo illius patre, quæ Democides à Polycrate Samiorum tyranno, qui etiam aureas compedes à Dario Persarum rege accepit : quantum Crinas opum moriens reliquerit, cum jam vivens proprijs sumptibus urbis muros instaurasset : quoque Erisistratus ab Antigono curato illius filio sexagies mille aureos philippeos accepit, duorum tantum exemplorum quæ paulo ante nostram ætatem contigerunt, meminisse scietur

erit. Thadeus Florentinus non nisi quinquagenis aureis coronatis in singulos dies pactis extra urbem proficiscebatur. Idem cum ad Honorium Pontificem, eius nominis quartum vocatus esset, centenos pactus est. Et tamen longè breviori spacio quam trium mensium decies mille accepit. Recitat Philippus Cominus Argentorati princeps laquem Cotierum in quinque mensium spacio præter pinguem, Episcopatum, accepisse quinquaginta quatuor millia aureorum coronatorum, à Ludovico Gallorum rege, eius nominis undecimo: cum tamen Rex ipse eo morbo obierit. Sed ut mihi videtur non hoc donum fuit, quod quasi vi, vel metu extorsit: non merces bonæ valetudinis, cum ut dixi, rex ipse obierit, sed latrocinium. Quinetiam medicorum familiam, quæ nunc in tota Hetruria regnat, à medico quopiam ortum habuisse verisimilimum est. Quâobrem hac arte etiam ad regna paratur aditus: quo fit, ut etiam nobilissima fit: neque reges ob id eam exercere puduit. Hermes Trismegistus Ægyptiorum, Ponti Mithridates, Arabum Sabel, Gyges & Sabor Medorum: fuit & Mesue regis Damasci nepos. Sed non tam laudabile est à paucis probari, quàm ab omnib. Ab omnibus dico, quoniam quæ divinis scriptis & sapientia immensa probantur, omni laude digna profus sunt. Inde illud Iosue Syrachii: Medicum suis præmijs affice, ut habeat ea quibus opus est: nam
 cum

eum creavit Dominus. Est enim à supremo medicina, & à rege stipendium accipit. Medicis scientia caput extollit, ita ut proceribus sit admirationi. Dominus creavit ex terra medicamenta, quæ prudens homo non fastidit. Nonne ligno dulcuit aqua amara, ut ejus vis ab hominibus cognosceretur? Ipse scientia hac donavit homines, ut suis miraculis gloriam consequeretur. Per hæc medetur, eorumque dolores tollit. Ex his & compositiones facit seplasiarius ad suavitatem, & malagmata ad valetudinem: nec ullus est ejus operum modus, ea est ab illo per orbem prosperitas. Fili, in morbo tuo Dominum ne negliges, & ipse te sanabit: amove culpam, rectas habe manus, & ab omni peccator tuum expurga: obmove suaves odores, & similagnis monumentum, opimumque libamen, ut qui non conferas, & da medico locum, utpote cujus autor sit Dominus: neque à te discedat cum eo sit opus nam & ipsi Dominum orant ut sibi lenimentum secundet, & vitæ causa sanationem. Qui in creatorem suum peccat, incidet in medici manus. Hoc testimonium quo magis demiror eos qui preceptis neglectis, exutaque omni ob quæstum & ambitionem prorsus humanitate, cum pro divino opere carnificinam exercent, sperare audeant ut vel mininæ portionis huius laudis sint participes. Sed hæc mittamus, quæ omnibus bonis

H

notis-

notissima sunt: nobis verò si boni, si sapientes, si artis periti non estis, frustra conabor persuadere. Ad institutum redeamus, non solum præconijs divina scriptura medicinam extollit, sed ipsis operibus atque præceptis. Quid illa antiquæ legis instituta, ne carnibus animalium, quæ unguam non divisam haberent, non suillis, non suffocatis uterentur? de avium quoque delectu, ac cæterorum eduliorum de elephantiorum separatione, de tot balneis & abstinentia à Venere tempore fluxus mensium, nonne hæc omnia præter animæ repurgandæ commoda etiam valetudini bonæ corporis ad amussim conveniunt? Simile est apud nos præceptum illud, quo diebus duobus in singulas hebdomadas (ita vocant spacium septem dierum) à carniū esu prohibemur, Nobis etiam præceptum est jeiunij quadraginta dierum: quod qui negligunt per luxuriam & impotentiam, sæpe magnis calamitatibus morborum, imò & intempestivæ mortis opprimuntur. Sed non solum sacris scripturis, verum etiam poetis, oratoribus philosophis quæ commendatur Homerus.

ἰητρὸς γὰρ ἀνὴρ πολλῶν ἀντάξιοι ἀρχοί.

Et Aristoteles in primo de Republica; Et patri-
familias & principi Reipublicæ medicina magis
quam ars parandarum divitiarum necessaria est:
hac enim res habetur, illa bona valetudo. Nemi-
ni dubium est modesta laude, ut solet eam omni-
bus artibus præposuisse: cum constet magis neces-
sariam

fariam esse patrifamilias bonam valetudinem, quam rem familiarem: & principi in Republica bene valere, utilius sit quam opulentiam habere Rempublicam. Et Plutarchus in libello de Bonæ valetudinis præceptis: At medicina (inquit) sic est de numero disciplinarum liberalium, ut politiæ splendore iucunditate nulla sit inferior. Porrò mercedem magnam abunde addit sui studiosis, nempe corporis salubritatem ac prosperam valetudinem. Cicero majore medicinam honore dignatur, cum omnia ad illam referat commoda, quæ vitiatis animis aut corporibus aut casibus adhibentur. Ut illud: Ita sum levatus, ut Deus mihi aliquis medicinam fecisse videatur. Velid. Quibus autem artibus aut prudentia major inest, aut non mediocris utilitas quæritur, ut medicina, architectura? Talia multa non solum ille, sed & quisque fermè egregius autor de hac divina arte prædicat. Verum majora sunt testimonia, quæ à miraculis artis sumuntur, quam quæ laudibus autoris. Vespasianus igitur imperator, ut majorem divinitatis opinionem nancisceretur, Imperiumque sibi & filijs stabiliret, medicæ artis exemplo duos curavit infirmos. Quod etiam à Pyrrho factum legimus: & nunc Gallorum reges imitantur strumas solo tactu sanantes. Refert Erasmus, nostri seculi magnam decus, Calceranum medicum potione

quadam purgata , magna vermium multitudine hominem à dēmonio , quo Germanicè loquebatur , cum nunquam Germaniam invisisset , liberasse. tanta est huius artis vis , tanta excellentia , Non audita , non scripta referam , quæ ego vidi , quæque peregi solum recitabo. Laborabat mulier doloribus intestinorum assiduis , nec prodesse videbantur fomenta , non lenia medicamenta , non excogitata vivendi ratio : adhibuimus catapotia , triginta octo dentes exclusit , rursusquē numerum alium non paruum , erant tamen e glutinosa pituita , Ita hæc divina ars non solum corpora à morbis , sed animos etiam à superstitione liberat. Quo minus demiror patrem Galeni somniis admonitum ut filium medicine traderet , Hippocratem ut ad Democritum sanandum pergeret , arque alia sexcenta huiusmodi Deorum curæ argumenta de hac sacra disciplina. Cacodæmonas propellere multi profitentur , sed quotusquisque sine sulphure , vitis albæ aqua , alijsque eiusmodi acrioribus ac efficacioribus pharmacis (Ut manifestum sit uim inesse arti , & dæmonas morbos esse , sed occultioris cuiusdam naturæ. Iam verò videmus quid ipsa per se omnibus externis ornamentis auxilijsque nudata polliceatur ac præstet. Finem enim eius bene valere nemo negat : hocque tanti est , ut neque divitiæ neque gloria , nec potentia , nec filij nec amici , imo

ne ipsa quidem sapientia aut uirtus, ubi hoc ipso destituamur, nos beatos efficere queat. Finge hominem morbo gravi atque insanabili ad mortem properantem, quid illi bonum, quid dulce aut iucundum esse aut videri, aut saltem conditionis acerbicatem lenire potest? At medicina dum morbos amouet dum vitæ hominem restituit, omnium bonorum, omnium voluptatum, quas per illam consequimur causa est. Quid alijs contigerit nescio, patrem me filiosque meos superstites ob peritiam artis medicæ illius, ac meam planè scio Præter enim quod in rudem medicum facilè impingere fuisset in tam difficillimis ac penè deploratis morbis, multo verò facilius, imò certè in minus diligentem: nunquam sane in quenquam, qui simul tam bene & artem & naturæ nostræ propria nosceret, incidere potuissemus. Quamobrem cuique expediret propter se suosque, etiam si medico uti vellet, artem ipsam tenere: ut quæ medicus perperam non ex arte, aut per incuriam, aut usui suo suorumuè, aut naturæ in commoda licet ex arte delinquit, corrigere possit Quæ etiam causa est, ut plerique optimorum medicorum modo non supra modum auidi sint, diuitiarum & ambitionis, aut casu aliquo pereant, ad extremam senectutem ac satis incolumes perueniant. Nam Hippoc. prope centesimum, Auenzoar etiam ad centesimum trigessimum

quintum annum pervenisse, constans omnium opinio est. Cum igitur hac una disciplina tot & tam magnis incommodis obviam eamus, procul posita devitemus, ingruentia avertamus, iam opprimentia perturbemus, insidentia expellamus sive domi sive foris sive in ipso itinere, à nascentibus à nondum natis, à pueris, adultis, juvenibus, senibus, quippe quæ illius incommoda adeo minuat, ut apud Ciceronem in Catone melior sit conditio senis præscripto viventis artis medicæ, quam adolescentis luxuriose ac nequiter (ita enim apud illum Cato de se ipso gloriatur dicens Sed tamen (ut vos videtis) nan planè me enervavit, non afflixit senectus: non curia vires meas desiderat, non rostra, non amici, non clientes, non hospites. Et rursus: Nemo adhuc convenire me voluit, quin fuerim occupatus. Potest enim exercitatio & temperantia, etiam in senectute conservare aliquid pristini roboris quænam utilitate illi conferri poterit? Ad dicetis, Romani tum hoc tanto commodo sexcentis annis carere voluerunt, nec unquam foelicius vivere quam cum sine medicis civitas fuit. Nec perpetuo defuere Senatus consulta, quibus medici philosophique ac mathematici ex urbe tanquam pestes noxiæ exigenterentur. Qui mos etiam nunc apud Turcas viget, & tamen gente illa nulla ferocior, nulla foelicio, nulla numerosior. Cato quoque & Plinius eiusdem artis sunt scriptores & accusatores egregij.

gregij. Adrianus etiam Imperator illud vulgatum reliquit moriens:

πολλοὶ στρατηγοὶ καρίαν ἀπόλεσαν,

πολλοὶ δὲ ἰατροὶ τὸν βασιλεὺς ἀπόλεσαν.

Videntur etiam morbi ad perfectionem animi facere. Et Platonem referunt quæsisse locum in urbe minus salubrem in quo habitaret : quoniam existimaverit robustiore in corpore animi vires magis languescere. Hæc & talia multa à paradoxis parum abhorrentia, quæ magis defendi solent ad artis oratoriæ vires ostentandas, quam quod vel vera sint, aut veris similia, digna responsione non existimans, præteribo : atque illos potius egros esse iubebo, deinde felicitatem suam prædicare, animique fortitudinem extollere sinam. Quonquam quod ad Platonem attinet nihil minus credendum sit quam ut ex habitatione morbum quæsierit, cum mille modis alijs morbi causas quærere potuisset : nec familiares amicos clientes, discipulos in idem conijcere periculum, atque prode re, Sed si modo vera hæc sunt, forsitan hac ratione de vitare frequentiam voluit ipse sibi confidens propter eximiam omnium abstinentiam. Itaque ut cunque res se habeat, omnia potius sunt excogitanda, quam quod inutilis sibi atque alijs esse voluerit. Quinimo potius hac ratione studijs suis operam dare, atque libellis suis quos quotidie factitabat incumbere. Romanos vitasse medicinam, cum vitando illam maximè observaverint,

nego, medicos concedo : quod & Turcæ facti-
 tant : nam & in ediam servant, & catapotia de-
 vorant, alijsque præfidijs artis utuntur, velut e-
 tiam venæ sectione. Itaque maluerunt artem
 imperfectam habere securam, quam eum pericu-
 lo in tanto hominum perfidia perfectiore frui.
 Quanquam perfectio ad paucos perventura foret,
 fraus in multos. Hæc ratio Romanorum ac Bar-
 barorum plerumque quæ non in artis vituperati-
 onem, sed artificum solum cedit. Possem me
 excusare de inculto ævo, de rudi gente, de feri-
 nis moribus sed nobis à veritate ipsa discedere
 haud licet. Qui vero illud adducunt ex sacris
 literis, Fortitudo mea in imbecillitate perficitur:
 verbum *αὐθιγία* non recte interpretantur, ut qui-
 dam imbecillitatem alij absurdus infirmitatem,
 etiam pro infirmitate morbum intelligentes, cum
 nullus Apostolorum aut discipulorum in Sacris
 literis unquam legatur ægrotasse : sed verbum il-
 lud ut à Paulo interpretandum est, infortunijs
 seu calamitatibus : quales explicat, carceres, ver-
 bera, accusationes, contumelias, atque eiusmo-
 di. Quod vero ad exercitationem attinet (hoc
 enim secundum est genus eorum, à quibus nobi-
 lilitatis, decoris, utilitatis ac voluptatis ratio
 sumi debet) nulla in parte alijs inferior artibus est.
 Ubique habet quod agat torpet Imperator sine
 milite. Iuris consultus inter arma silet, nec nisi
 magna cum mole librorum consulere potest: præ-
 scriptos

scriptos habet limites, inter quos iudicet, neque enim affinibus, aut cognatis litigantibus iudicem se potest exhibere. Provocationem habet iudicis sententia, tametsi iusta, medicorum consulta non habent. Raro Iurisconsulti de vita, medici semper de summa rerum tractant. Vitari potest iudicium dominatio, composita inter partes lite, sed non cum morbis pax aut induciæ vel pacta intercedere possunt. Auxilium medici die noctuque præsto nobis adest, beneficium sine offensa, lucrum voluntarium non exortum, gratia principum, favor populi, amicorum multitudo, existimatio, opes divinitatis opinio. Rhetor friget apud plerasque nationes, nunquam in eadem causa ab omnibus probatur: sæpius iniusta quam iusta consulit, innumeris occasionibus impeditur: non sine multis verbis, non sine magnis studijs, non absque ingenii excellentia, ac memoriæ tenacitate, denique non sine maximis animi ac corporis æstibus, ad gloriam ascendere potest aut finem suum obtinere. Medicus ubique invenit præsidia, seu ex horto dum spaciatur, seu incultis locis dum iter agit, seu domi, seu apud pharmacopolas. Mediocre ingenium, mediocris memoria, labor mediocris: modo recta voluntas non desit, nec plus velis quam possis sufficiunt. Obiicies intempestivos labores, vigiliæ, iudicia quorundam perversa, qui etiam bene acta perperam quasi inconsulto facta calumniantur: inopinatos

pinatos præterea casus, insidias aliorum medicorum & maledicentiam : tum quod maximum est, assiduam & servam operam, adeò ut miserior sit quacunque alia arte. Quin etiam versari perpetuo inter fœdia & tristia, ut olim servorum tantum esset officium. Sit ita sane : nonne omnia hæc quæ videmus, quæque obscœna & fœda vocas nobiscum ferimus, intusque habemus ? Neque triste est versari cum convalituris, sed iucundum : nam morituri presbyteris relinquuntur. Reliqua nulli contingunt, nisi ei qui per imprudentiam labitur, aut qui vitam & eius commoda pro ambitione & lucro venditat : mihi inquam totis triginta annis, quibus medicinam exerceo, vix triginta vicibus, imo ne tot quidem, hi casus obtigerunt : non servietis ullis, si artem ea integritate exercueritis, ut illi potius qui nostra opera utuntur, nobis serviant, quam nos illis. Præterea cognoverint vos nullis pecuniis adduci posse ut serviatis : ergo integrum cuique relinquitur vel legitime artem exercere, nec cuiquam servire : aut servire, nec legitime artem exercere, sed obiter & pro illius sine proposita vana gloria, ambitione opibusque. Iudicia vero imperitorum vulgique ac vanas obtrectiones quisnam unquam effugit seu hac seu alia in arte ? habet tamen hoc commodum medicina, quod terra celerrime, quicquid evenerit sinistri, obtegit atque occultat. Eï vero qui peritus est, nihil horum vix in tota

vita bis absque certa predictione, adeo ut liber sit ab omni culpa, evenire potuerit. Porro de assiduitate & serua opera non contendo, habet omnis dignitas, omnis virtus, omnis divina operatio, secum coniunctam assiduitatem. Cœli nunquam ab opere suo cessant, non natura, non mens, non Deus denique ipse : quid miraris ergo eum qui medicinam recte exercere velit, perpetuo quasi operi mancipatum esse ? Illud solum quod paucissimi animadvertunt, forsan malum est, extremo morbo cognoscere ac scire se moriturum. Sed huic malo (si modo malum est mori probo viro) multis modis occurritur. Primum, quod multi absque morbo intereunt : deinde, quod breve est illud mœroris spacium : demum quod unicuique si libeat, vitare hanc curiositatem liceat, nec lotia inspiciendo, neque venas tentando. Ergo de exercitationis commodis hæc sufficiant: quæ ut non mediocri admiratione digna sunt, ita quicquid in contemplatione repositum est, plane divinum est. Est autem hæc tertia pars & non minima laudis eius. Quærit medicus, an morbi, an sanationes à Deo immittantur, quemadmodum facit Hippocrat. sursumque mentem dirigens, Theologus evadit. Idem quid sit anima, an mortalis an immortalis, idem quid astra possint, & eodem modo an ab illis morbi sanationesque pendeant, ab iisdem enim utrumque fieri, à quo alterum eorum fiat verisimile est. Ita motus siderum, &
exor-

exortus considerans, atque occasus, tempora quo-
 que geniturarum redivis non mediocrem astrolo-
 giæ partem tractat. Inde ad ventos, anni consti-
 tutiones, pluvias, serenitatem aut nubes siccas,
 frigora caloresque Metheorologicum dicetis ex-
 quisitissimum. Rursus cum domorum considerat
 structuram commodaque, architectum peritiss-
 simum. Quibus ventis exponendæ fenestræ, por-
 ticus, atrium: quibus lignis constare debeant æ-
 des: quæ cubicula aut cœnacula & quomodo
 construenda, ut hyemali sole tepeant, æstiva au-
 ra refrigerentur. Mitto coquorum artem, quam
 penitissime oportet ut norit, totque alia quæ nunc
 enumerando potius ad ostentationem protrahi
 oratio forsitan videri posset, quam necessitatis cau-
 sa recitari: hæc solum adijciam, quæ ad medi-
 cum tantum pertinent, eique sunt propria: quo-
 rum scientia adeo admirabilis est, ut unus medi-
 cus plura scire videatur, quam universi alij arti-
 fices aut Philosophi. Quid enim maius dici a-
 pud mortales aut excogitari potest, quam homi-
 nem unum non solum noscere plantas omnes ac
 fructus tum lapides, metalla pisces, aves, ser-
 pentes, quadrupedia membraque illorum uni-
 versa: sed generationem tum illorum tum eti-
 am eorum animalium quæ insecta dicuntur? sed
 formam & regiones ubi nascantur, quæque o-
 ptima pessimave sint, & quod maximum est,
 vires, secretaque potentias ac miracula? Ut si

hac in parte medicus philosopho conferatur, videatur sane philosophus parvulus, viro comparatus. Nonne medicus herbas, arbores, fructus, semina, flores solus depingit? solus quid possint novit? atque idem in omnibus quæ terra producit facit? Quid dicam post modum de dissectione illa admirabili corporum nostrorum, deque notitia usus uniuscuiusque partis? Ille solus vim etiam elementorum novit, ille morum perturbationes etiam sanare docet: nonne hæc (ingenue fateamur, quæ manifestissima sunt) prope ad divinitatem accedunt. Quid subtilissima illa pulsum atque urinarum cognitio, ac adeo admirabilis, ut multi eam esse negent, in qua cum natura ipsa cum ipso rerum opifice (sed tamen id mementote, omnem humanam scientiam umbram quandam esse, cum ad divinam immensitatem comparatur) contendere velle videtur? quid dicam de divinis medici periti oraculis in prædicendo, cum & mortem & salutem, & tempora & qualitatem adeo norit, ut nullus vates, nulla deorum responsa mereantur illis conferri? Quamobrem & de quorundam improbitate queri licet, qui & hoc tantum miraculum non solum in seipsis ob imperitiam perire sinunt, sed etiam ex tota arte adimere conantur, audentque inficiari, quod illi ob ignorantiam & avaritiam ac superbiam efficere nequeunt, neque fieri posse, nec artis ipsius partem esse.

Accessit

Accessit huic tanto spectaculo ac tam præclaro invento quorundam nuper strenuissimorum Hero-um (ita enim merentur appellari) laboribus facunda oratio ac latina, ut nihil nunc suavius aut iucundius legi possit, ut vere nunc huic disciplinæ Horatianum conveniat.

Et prodesse volunt, & delectare poetæ,

Quorum princeps fuit Nicolaus Leonicensis Vicentinus, post quem sequuti ex Germania, Gallia, Anglia, Italiaque multi alij : Laurentianus Copus Andernacus, Cornarius, Rheginus, Linacer, Crusenius, Vasseus, Gerardus, Rota, Felicianus, Fichardus, Crassus, Sylvatrius, alijque plures : ut nec Sicilia huius honoris expers fuerit Balanio suo interprete, nemo in his requirat ordinem, nemo se prætermissum quærat. Sed ut nobis in mentem venit, ita retulimus. Ob quæ commoda & iucundam lectionem hæc disciplina iam à nullis prætermitti solet. Memini vidisse Andream Alciatum, nostræ ætatis magnum lumen, operam dantem Galeni libris. Quid Erasmus? Budæus? Rhodiginus? partim Iuris consulti, partim Theologi : omnes facundia Græca latinaque viri ornatissimi, & qui suorum laborum præclara monumenta posteris reliquerunt. Sed & antiquorum, ut Ælianus autor est, Pythagoras, Plato, Aristotelesque medicinæ operam dederunt. Quæritis forsitan quinam hac in disciplina viri clauerint? nimis apertum est quam ut referatur. Quis nescit

nescit Hippoc. illius fuisse principem, continua
successione ab Æsculapio deducta: Donatum quo-
que si vera filius eius refert, ab Atheniensibus ci-
vitate & statua. Proximus illi Galen. imperatoris
medicus: cuius pauciora extant monumenta quam
vellemus, plura quam credere fas sit, hominem
potuisse scribere. Post quos Græcorum, Arabum
& Latinorum magnus numerus est illustrium vi-
rorum: nec nostro ævo desunt, qui suis laboribus,
industria diligentiaque aut amissa iam recupera-
runt, aut etiam scriptis suis ad artem multa adie-
cerunt. Itaque ob hæc tot tantaque privilegia à
nobis laudari, & à vobis ac ab omni inter
divina munera consecrari meretur.

Encomij Medicinæ Finis.

ORATIO

DE ARTE MEDICA,

Sive

DE HONORE HABENDO

CORPORIBUS NOSTRIS.

Rauissimè præceptum est in doctrina Ecclesiæ, honorem tribuendum esse corpori humano. Quæ adpellatione non tantum hoc significatur, quod Philosophi dicerent, tuendam esse valetudinem, & depellendos morbos, seu conseruandas esse vires corporis, quantum fieri potest. Sed cum honos nominatur, causa comprehenditur, propter quam valetudo magna cura tuenda est, videlicet, quia corpus ad diuinos usus conditum est. Significat enim honos confessionem antecellentis bonitatis, quæ primùm Deo debetur, deinde cum transfertur ad alias res, tamen propter Deum eis tribuitur, ut honorem tribuimus parentibus, imperijs, artibus, legibus. Artes enim ac leges scimus radios esse sapientiæ, quæ in Deo est æterna & immota, per quos sese vult agnosci & vitam regi. Sic imperia scimus ordinem esse sapientiæ Dei, & conseruari à Deo,

acintelligimus velle Deum nos illi ordini subiectos esse. De parentibus verò scimus, & castitatem coniugij, arcano Dei consilio sancitam esse, & generationem Dei opus esse, & ab ipso conseruari, & velle eum ut sit mutuuum fœdus & mutua *συστην* inter parentes & natos, quam uult esse commonefactionem de suo amore erga filium & erga nos. Ita cuiunque rei honorem tribuimus, significamus aliquod in ea diuinum bonum esse, propter quod ea res & conseruanda & anteferenda est cæteris rebus. Sicut Aristoteles inquit, *τιμιον* esse quiddam diuinum.

Cum igitur præcepit cœleste mandatum, ut corpora nostra honore afficiamus, quærendum est quæ res divina propria sit corporum nostrorum, quæ tamen videmus esse fragiles massas ceu testas ex luto concretas. Hic primum de caussa finali dicam.

Quanquam hæc corporea moles ex luto facta est, tamen ad hunc usum condita est, ut in tota æternitate domicilium & templum sit Dei, & organum actionum dei maxime admirandarum. Nascuntur in corde vitales spiritus, & inde sursum magni halituum æstus velut Euripi vehuntur in cerebrum, qui postea cerebri familiaritate mitiores & lucidiores facti, cerebrum adiuvant in cogitationibus formandis, illi vero fluctus, qui sunt in thalamis cordis, accendunt affectus.

In hanc totam halituum scaturiginem, vere se inserit

inferit divinitas : In cerebro format noticias lucidiores, & firmiorem adfensionem : in Corde adfectus tales, qualis est ipse Deus. Ad hunc usum cum condita sit hominum natura, & ut scriptum est, cum velit Deus omnia in omnibus esse, recte dictum est, Corpus honore adficiendum esse. Cogitemus igitur quanta scelera sint expellere Deum ex hoc suo domicilio, ut ejiciunt qui se libidinibus aut aliis flagitiis contaminant : vel omnino destruere hoc templum, ut magna multitudo hominum perdit corpora ferro & aliis machinis : Sed multo plures crapula, illuvie, contemptu remediorum. Hæc lues vere *ἰνδύμι* assidue per totum genus humanum vagatur. Hæc magna & atrocia scelera agnoscenda & corrigenda sunt, Et sæpe cogitandæ sunt causæ, cur Deus iusserit honorem habere corpori.

Dixi de causâ finali quia sit conditum ut sit templum Dei. Consideremus etiam ipsius opificii artem, quæ cum vere sit divina; ut ostendat qualis sit Deus, propter hanc causam etiam corpus honore adficiendum est. In Deo præcipuæ res sunt, sapientia, veritas, bonitas, beneficentia; iustitia, castitas, constantia in bono, quod ipsius sapientia discernit à malo. Item, liberrima electio. Sic est autem conditus homo, ut membra corporis sint harum optimarum rerum instrumenta, In cerebro lucent noticiæ & veritas, intellectus numerorum, radii legis divinæ, discernentes

nentes recta & non recta. Et à cerebro nervi oriuntur, qui cogitatione impelli possunt, & externa membra vel cient vel coercent, ut actiones cum recto iudicio congruentes effici possint, ut cum Achilles ardens ira non iniusta, gladium stringeret, tamen cum tacita cogitatio nervos ceu habenas iuberet retrahere manum, nerui & manus recto iudicio obtemperant. Hanc sapientiam, libertatem, virtutem, adhuc utcunque in hominum natura reliquam esse videmus etiam si languidior est, quam qualis initio condita est. Voluit tamen Deus in nobis adhuc lucere de sese testimonia & significationes, quæ commonefaciant, qualis sit ipse. Hanc in opificio hominis artem divinam esse fateri necesse est.

Hæc commemoravi non tam prolixè, ut magnitudo rei postulat, sed ut hoc tempore potui, ut auditores omnes ad cogitationem divinæ sententiæ invitarem, quæ præcipit, ut corpora nostra honore adficiamus, ac duarum rerum cogitationem adiungi volo, videlicet priorem de nostra negligentia in tuenda valetudine & conservando domicilio Dei, alteram de præsidio necessario, videlicet de arte Medica.

Profecto multum peccamus omnes, quod neglecto ordine in cibo, posu, somno, laboribus, denique in omnibus motibus animi & corporis, adfligimus naturæ vires, impedimus in nobis
lucem

lucem diuinam permixtam nostris spiritibus, denique ante tempus nobis ipsis mortem consciscimus. Hæc fiunt ab alijs magis atrociter, ab alijs minus, sed tamen omnes in hoc genere peccamus. Ac si quis putat hæc non esse curæ Deo, ualde errat. Toties enim repetita sunt præcepta, Non occidas, Non grauentur corda uestra crapula, Honorem habete corpori, Homicidæ, ebriosi, scortatores rēgnum Dei non possidebunt. Qualis autem est hoc tempore plurimorum consuetudo, qui conueniunt ad crebra conuiuia, ut Lapithæ & Centauri, ibi cum se onerarunt sine modo cibo & potu, postea tumultuantur, et hos mōres, seu fortitudinem, seu hilaritatem sine vitio esse existimant. Tu uerò non iudicas scelus, quod paulatim tibi mortem consciscis, quòd domicilium Dei destruis, quod nunc in præsentia aut expellis aut arces Deum, quo minus lætari tuæ mentis & cordis tui possessione queat. Non magnum malum censes, quod multos dies temulentus et furens sine inuocatione Dei, & sine meditatione de Deo uiuis. Extrema denique hæc calamitas est, quod excluso Deo irruunt in prophana pectora Diaboli, qui impellunt alios, ut mox ruant in cædes, alios ita tenent captiuos, ut postea in Repub. faciant eos patriæ, pestes, & ἀλώσερας generis humani, quales fuerunt Catilina, Antonius, & similes. Utinam horum magnorum delictorum turpitudine cogite-

tur, & agnoscat ira Dei, & multi abijciant hos malos mores, qui & priuatim multis exitio sunt, & totas gentes, Ecclesiam & imperia perdunt.

Hæc prius dicere necesse est, quoties de arte Medica dicendum est. Nam qui furenter perdunt corpora, nec Deum vindicem metunt, nec ullam moderationem in vita amant, his frustra de sapientia Dei, & de ordine seruando in victu & in medicatione concionamur.

Postquam igitur de emendatione morum breuiter dixi, nunc addam pauca de arte Medica, quæ monstrat vitæ præsidia, necessaria partim ad tuendam valetudinem, partim ad depellendos morbos. Hic si quis adeò barbarus est, ut nihil moueatur manifesta utilitate in vulnerum curatione, in restitutione fractarum aut laxatarum prætorum, & multis interiorum morborum depulsionibus, ac omnem naturæ considerationem, ac totam artem Medicam, & artifices omnes contemnat, ut sunt quidam Titanum similes, qui etiam cælo bellum inferunt, Hos non conor disputando ad sanitatem revocare, sed ut Titanes dissipati sunt audito horribili clamore asini, cui Bacchus insidebat in prælio, ita isti tandem aliquo asinorum clamore perterrefacti, pœnas dabunt, quod Deum & res diuinas contumelia adfecerunt. Alios autem alloquor saniores, hos oro, ut uniuersam hanc rerum naturam intueantur,

tur, & cogitent eam non ex Democriti atomis casu & sine mente conflatam esse, sed summa arte à Deo opifice, sapiente, bono, benefico, casto & vindice scelerum, conditam esse & conseruari. Hic voluit ordinem in toto opificio testimonium de sese, & de prouidentia esse.

Longum autem esset de ordine in multis naturæ partibus dicere, de situ corporum mundi, de ordine motuum cœlestium, de vicibus temporum, dierum, noctium, hyemis & æstatis, de annua fœcundatione terræ, de plantis, de animalium generibus, de fabricatione humani corporis, de firmis & æternis noticijs in mente humana. Tantum hic pauca de ordine in victu & medicatione corporum dicam.

Res ipsa ostendit, singulari consilio Deum tanquam Patrem fideliter nobis prospicientem, distinxisse res nascentes, & alias velle nutrimenta esse, alias remedia. Quis enim vesci possit Mastiche, Achilleide, Gentiana, Myrrha, Aloe, aut multis alijs quæ in medicatione vulnerum constat esse saluberrima. Flexit etiam Deus mentes certorum hominum ad considerationem remediorum, & inquisitionem adiuvit, quo in studio animaduersum est, mirificam varietatem virium in res nascentes sparsam esse, ut aliæ opem ferrent alijs membris, aliæ præsidia essent contra alios morbos.

Hæc igitur naturæ aspectio, reuera est consideratio

deratio diuinæ sapientiæ, bonitatis & beneficentiæ erga nos, deinde & utilem esse vitæ manifestum est. Quare & propter gloriam Dei, & propter nostram utilitatem hanc dulcissimam doctrinam amemus, & grati beneficijs Dei fruamur, & eius sapientiam & bonitatem celebremus, & sciamus nos ei tantæ curæ esse, non ut huius fugacissimæ vitæ curriculo confecto, postea in omni æternitate nihil simus, sed ut in illa tota æternitate consuetudine eius fruamur, & veram eius sapientiam discamus, ad quam iter uult esse & tyrocinium huius breuis vitæ spacium.

Nequaquam enim fiunt ciues Ecclesiæ cœlestis, qui in hac vita doctrinam de filio Dei discere noluerunt.

Tales erant & Physicæ & Theologicæ disputationes summorum hominum, primorum parentum, & deinde Nohæ & filiorum, & postea Ioseph in Aegypto. Neque enim hanc philosophiam ab Aesculapio primum inchoo, qui non diu ante bellum Troianum natus est, cum filij Podalirius & Machaon exercitum Grecum ad Troiam secuti sint. Antecedit autem annis ferè mille annus diluuij, in quo familia Nohæ seruata est, tempus belli Troiani.

Fuisse autem in Noha considerationem naturæ eximiam inde æstimari potest, quia & animantia congregauit, & in arca toto anno paut, & postea filijs suis vites ostendit, quas non existi-

mo tunc primum creatas esse, sed primum ipsi in ultima senectâ monstratas esse à Deo, quia Deus foueri languefactum corpus ætate, pleniore iam potu voluit, ac simul significauit venturæ posteritati, quæ er at futura imbecillior, opus fore deinceps tali potu.

Ac diu in familij regijs doctrina Medica & conseruata & propagata est, celebrata est Chironis Centauri schola, qui Achillem docuit artem Medicam. Et Eurypyli vulnera curat Patroclus remedijs quorum usum ab Achille didicerat. Ac Homeres *πυρᾶν εἶζαν* nominat, quæ veterum Scriptorum iudicio est *ἀεισηλοχία*. Sed omitto orationem de artis initijs, quia nihil dubium est, primorum patrum sapientiam hanc fuisse, explicationem legis diuinæ & promissionis de Mediatore, & de reconciliatione, de causis calamitatum humanarum, & de restitutione vitæ æternæ, ac deinde considerationem naturæ. Certe enim ab his anni descriptionem accepimus, & agriculturam, & panis coquendi artem. Ac Siracides recte adfirmat utrumque, & remedia ipsa Dei opera esse, & artem à Deo ostensam esse. Sic enim de remedijs inquit: Dominus condidit ex terra pharmaca, & vir prudens non fastidit ea. quæ sententia & autorem remediorum ostendit, & his Dei beneficijs uti, & gratis mentibus Deum celebrare iubet. De Medico autem inquit: Da locum Medico,

dico, nam & ipsum Deus creauit. Item, Honora Medicum, quia propter necessitatem Deus eum creauit, id est, Non remedia solum condidit Deus, sed etiam flexit mentes certorum hominum ad eorum inquisitionem, adiuuit studium, & regit consilium, & dexteram medicantis, nam sine Deo non est foelix medicatio. Ipse est enim, ut scriptum est, uita & longitudo dierum. Item, In ipso uiuimus, sumus & motuemur. Verè Deus est vitæ fons & lagitor: sed uult nos reuerenter uti ijs rebus, quas uult esse vitæ adminicula, quæ ita sunt efficaces, cum ipse eas adiuuat. Ita uolumus ad medicationem adiungi & inuocationem Dei, & celebrationem beneficiorum eius. Hæc officia Deo grata sunt, non illa barbaries quæ & Deum, & uestigia Dei in natura, & naturæ considerationem, imò totum vitæ ordinem contemnit. Quam ob causam? quia legibus, literis & doctrinæ inimica est, ac metuit suis cupiditatibus frenum iniici legum & doctrinarum uinculis. Ex hoc fonte doctrinarum odium oritur, non ex religione, etsi quidam pratextunt religionem. Vos uerò qui ideo doctrinæ studijs dediti estis, ut Deum & Dei opera à rebus malis discernere, & Deum rectè inuocare discatis, & amplectamini res bonas, agnoscite hanc esse normam doctrinarum.

Hæ doctrinæ experendæ sunt, quæ opera Dei rectè monstrant, & in eis ostendunt testimonia
de

de eo, confirmantia adfensionem de prouidentia, ut excitentur mentes ad celebrandam eius sapientiam, bonitatem, & beneficentiam erga nos, & quarum doctrinarum usum prodesse Deus generi humano voluit. nec delectet vos illa Cynica sapientia, quæ plausus apud stultos captat vituperatione doctrinarum, & ordinis, quem Deus in tota natura, & in vifa hominum sanxit. Nobis quidem, qui mediocri sedulitate doctrinam propagamus, & magno labore ægrotis adsumus, damus consilia & remedia, & non sine dolore multa tristia spectacula cernimus, præcipuam adfert consolationem hæc ipsa causa, quòd scimus Deum adprobare artem, & hæc nostra officia, ac velle eum, ut homines remedijs à se conditis utantur, velle etiam artifices esse, qui artem alijs tradant, & remedia exhibeant, & adiuuare eum fidelis medici officia, præsertim inuocantis ipsum, cùm scriptum sit: Da locum Medico, nam & Dominus eum creauit, certè vult operam nostram non esse irritam. His consolationibus me confirmo, quoties ad ægrotantes accedo, & simul Deum vitæ fontem & remedium conditorem oro, ut ipse mentem & dextram meam gubernet. Scio magnam esse infirmitatem naturæ humanæ, nec ulli magis hoc norunt, quàm Medici, qui & exempla multa vident, & sæpe cernunt ex leuibus offensionibus oriri exitialia mala. sæpe conualescentes non ser-

uato.

vato naturæ ordine, sæuicia redeuntis morbi extinguui. sæpe tanta est corporis debilitas, ut nec cibum, nec remedia admittat. Hæc & si fiunt, tamen ordo diuinus non negligendus est, vult Deus & cibos & remedia exhiberi, id rite fiat, & eventus ipsi commendetur. Nam & amentia & scelus esset, seni aut ægrotanti ne cibum quidem dare, quia non simili voluptate fruatur, ut iuuenis, aut recte valens. Legi diuinæ atque ordini diuinitus sancito obtemperemus, & Deum naturæ conditorem precemur, ut nos, quos languefactos scelere diaboli, tamen in hac infirmitate non vult subito extinguui, seruet, & concedat aliqua spacia, ut Ecclesiam inter nos colligat, quam ut semper in his regionibus colligat & gubernet, toto eum pectore oro.

DIXI.

